

06.02.2017

Stj/1

§ 133

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle alkoholilain kokonaisuudistusta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

HEL 2016-012888 T 03 00 00

STM075:00/2011

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan lausunnon alkoholilain kokonaisuudistusta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta:

Yleinen arviointi

Hallituksen esitysluonnos alkoholilain kokonaisuudistukseksi on sinänsä hyvä ja tarpeellinen, koska nykyinen lainsäädäntö on pirstaleinen ja pilkkoutunut useisiin asetuksiin. Luonnoksen mukaan alkoholilain uudistamisen pääperiaatteena on edelleen alkoholihaittojen vähentäminen. Toteutuessaan uudistus vaikuttaisi kuitenkin päinvastaisesti eli alkoholihaittoja lisäävästi.

Alkoholilain uudistuksella pyritään löytämään tasapaino alkoholin aiheuttamien kansanterveydellisten haittojen vähentämisen sekä elinkeinoelämän ja työllisyyden edistämisen välillä. Lain tarkoituksena on edelleen alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäiseminen.

Tutkimusten mukaan alkoholin aiheuttamien haittojen kokonaismäärä kasvaa suorassa suhteessa kokonaiskulutukseen. Esitysluonnokseen tehdyn Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen arvion perusteella kokonaiskulutus lisääntyisi kuusi prosenttia. Alkoholin hinta ja saatavuus ovat merkittäviä kulutuksen määrään vaikuttavia tekijöitä. Alkoholihaitat eivät kohdistu ainoastaan alkoholin suurkuluttajien joukkoon, sillä tutkimusten mukaan suurkuluttajat kokevat kuitenkin vain osan kaikista väestön kokemista alkoholihaitoista.

Terveys ja hyvinvointi sekä siihen liittyvä turvallisuus on kunnan ja erityisesti sosiaali- ja terveystoimen perustehtäviä. Terveystieteenhuoltolaissa kuntia veloitetaan edistämään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventamaan terveyseroja. Vuonna 2015 voimaan tullut sosiaali- ja terveystoimen uudistus siirsi sosiaalipalvelujen painopistettä korjaavista palveluista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä tuli voimaan 1.12.2015 ja korvasi raittiuslain. Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan

lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja vastuu siitä on jatkossakin kunnilla.

Helsingissä vastuu ehkäisevästä päihdetyöstä jakautuu kahdelle virastolle, sosiaali- ja terveystieteiden virastolle ja nuorisosiainkeskukselle. Sosiaali- ja terveystieteiden virastossa vastuualueena on aikuisten ehkäisevä päihdetyö ja nuorisosiainkeskus toimii nuorten ehkäisevän päihdetyön vastuutahona. Sosiaali- ja terveystieteiden virastolle kuuluu toiminta asiantuntijavirastona päihde- ja mielenterveysasioissa. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa hoidetaan ja kuntoutetaan päihdeongelmasta kärsiviä.

Sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa hoidetaan runsaasti päihdeasiakkaita. Kertyneen tutkimustiedon sekä kokemustiedon perusteella kaupunginhallitus toteaa, että terveys- ja hyvinvointipolitiikan näkökulman tulisi näkyä lainsäädännön uudistuksessa vahvemmin.

Kustannustehokkainta alkoholipolitiikkaa OECD:n tuoreen raportin mukaan on vaikuttaminen verotuksen, hintojen, sekä saatavuuden ja mainonnan rajoittamisen kautta. Alkoholinkäytön puheeksiotto ja lyhytneuvonta on laajamittaisesti käytettynä kustannusvaikuttavaa toimintaa terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa lyhytneuvonta on osa kuntalaisille annettavia palveluja.

Helsingissä alkoholin saatavuus on jo nyt korkealla tasolla erilaisten anniskelupaikkojen ja vähittäismyyntipaikkojen moninaisuudesta johtuen.

Vaikutusten arviointi

Turvallisuusvaikutukset

Mikäli alkoholinkäytön kokonaiskulutus lisääntyy, on mahdollista, että häiriökäyttäytyminen, turvattomuus ja rikosten määrä lisääntyvät sekä julkisilla (yleiset alueet ja liikenne) että yksityisillä paikoilla (asunnot ja elinkeinot). Alkoholi on usein osallisena myös tapaturmissa.

Alkoholinkäytön ja päihdehuollon kustannukset

Tutkimusten mukaan alkoholi on merkittävä työikäisten kuolemien aiheuttaja. Käypä hoito -suosituksessa on arvioitu, että alkoholin riskikäyttäjiä on Suomessa noin 500 000.

Alkoholinkäyttöön liittyy monia haittoja ja terveysriskejä. Säännöllinen alkoholinkäyttö suurentaa kokonaiskuolleisuutta. Alkoholinkäyttö on liitetty erityisesti ruoansulatuskanavan alueen ja naisten rintasyöpäriskin suurenemiseen. Se myös suurentaa merkittävästi muun muassa maksakirroosin, kroonisen haimatulehduksen ja verenpainetaudin riskiä sekä psyykkisten oireiden ja mielenterveyden häiriöiden riskiä. Raskaude-

naikainen alkoholinkäyttö voi aiheuttaa sikiövaurioita. Alkoholinkäyttöön liittyy myös runsaasti tapaturmia ja väkivaltaa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Päihdetilastollisen vuosikirjan (2015) mukaan alkoholin käyttö aiheutti arviolta noin 1,3 - 1,4 miljardin euron välittömät haittakustannukset vuonna 2013. Lisäksi alkoholista koituu suomalaiselle yhteiskunnalle yli 930 miljoonan euron välilliset kustannukset vuosittain.

Helsingin päihdehuollossa alkoholi on yleisin päihde. Helsingissä oli vuonna 2015 kunnan asukasta kohti päihdehuollon asiakkaita suhteellisesti enemmän kuin Espoossa, Vantaalla tai Suomen kuudessa suurimmassa kunnassa keskimäärin.

Päihdehuollon palvelut ovat siirtyneet laitospalveluista avohuollon suuntaan myös Helsingissä. Silti vuonna 2015 päihdehuollon avohuollon, asumispalvelujen ja laitoshoidon kustannukset yhteensä olivat Helsingissä 49 miljoonaa euroa. Päihdehuollon kustannukset 18 vuotta täyttäneitä kunnan asukasta kohti olivat Helsingissä 93 euroa eli kolmanneksen enemmän kuin Espoossa ja Vantaalla.

Helsingin päihdehuollon kustannukset ovat lähes puolet Suomen kuuden suurimman kunnan päihdehuollon yhteiskustannuksista. Esimerkiksi vuonna 2015 päihdehuollon avopalvelujen kokonaiskustannukset olivat kuusikkokunnissa noin 32 miljoonaa euroa, josta Helsingin osuus oli 14,6 miljoonaa euroa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen. Alkoholi ja tupakka yhdessä selittävät tutkimusten mukaan noin puolet miesten sosioekonomisista kuolleisuuseroista. Tutkimusten ja kokemusten perustella on ilmeistä, että kokonaiskulutuksen lisääntyminen johtaa alkoholin aiheuttamien terveydellisten, sosiaalisten ja yhteiskunnallisten haittojen lisääntymiseen.

Suomessa kansanterveystyötä on ohjannut sosiaalisen ja terveydellisen tasa-arvon tavoite, jossa terveys- ja sosiaalipolitiikalla halutaan kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja. Tässä lakiuudistuksessa korostetaan yksilön valinnan oikeutta. Näkökulmina on yhtäältä yhteiskunnan rooli haavoittuvien väestöryhmien suojelussa ja toisaalta yksilön mahdollisuus valita vapaasti. Näiden näkökulmien painotus lainsäädännössä vaikuttaa jatkossa väestön terveys- ja hyvinvointierojen kehityksen suuntaan.

Helsingissä haasteena ovat muuta maata suurempi alkoholin kulutus ja siihen liittyvät haitat, kuten korkea alkoholikuolleisuus ja päihdehoidon

korkeat kustannukset. Alkoholihaitat painottuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ja vaikuttavat haitallisesti myös sukupuolten väliseen tasa-arvoon tuoreiden tutkimustulosten perusteella. Lakiuudistuksella tulisi olemaan haitallisia vaikutuksia lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin.

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan läheisten alkoholin käyttö aiheutti ongelmia 12 prosentille peruskoulun 8. - 9. luokkien oppilaista ja 13 prosentille lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista. Kouluterveyskyselyn mukaan vähintään kerran kuukaudessa tosi humalan kertoi juovansa 12 prosenttia peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista. Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista samoin kertoi tekevänsä 22 prosenttia. Alaikäisten nuorten alkoholinkulutuksen suunta on ollut laskeva 2000-luvulla. Kehityksen suunta saattaa esitetyn uudistuksen vuoksi kääntyä alkoholin saatavuuden lisääntymisen ja tarjolla olevien juomien väkivoitumisen myötä.

Myös ikääntyneiden terveyteen ja hyvinvointiin alkoholin saatavuuden lisääntymisellä olisi haitallisia vaikutuksia. Eläkeikäisten alkoholin käyttö on lisääntynyt. Käypä hoito -suosituksessa todetaan, että alkoholin käytön riskitasot ovat ikääntyneillä matalammat kuin työikäisillä. Elimistön kyky sietää alkoholia heikkenee ikääntymisen ja sairauksien sekä lääkkeitöiden myötä. Ikääntyneillä eri sairaudet ja lääkitykset voivat voimistaa alkoholin vaikutuksia ja lisätä esimerkiksi kaatumis- ja tapaturmariskiä.

Elinkeino- ja yritysvaikutusten arviointi

Elinkeino- ja yritystoimintaan uudistus vaikuttaisi myönteisesti. Uudistus lisääisi kilpailua ja laajentaisi kuluttajien valinnanmahdollisuuksia. Uudistuksen yhtenä tavoitteena on paikoin vanhentuneen sääntelytaakan vähentäminen ja toimivan kilpailun edellytysten turvaaminen. Mikäli alkoholin matkustajatuonti uudistuksen myötä vähenisi, se vahvistaisi merkittävästi kotimaista työllisyyttä ja tuotantoa sekä lisääisi valtion verotuloja.

Alkoholijuomien vähittäismyynnissä kaupat, kioskit, huoltamot, ravintolat, viinitilat ja pienpanimot voisivat jatkossa hieman paremmin kilpailla asiakkaista monopoliyhtiön kanssa. Tämä lisääisi kuluttajien valinnanvapautta ja vaikuttaisi laskevasti mietojen alkoholituotteiden hintaan.

Vähittäismyynnin valinnanvapauden lisäämisestä aiheutuva myyntivoilyymien kasvu saattaisi näkyä anniskelumyynnin supistumisena ja siten ravintola-alan tuotannossa ja työllisyydessä. Tästä syystä olisi välttämätöntä huolehtia ravintola-alan yritysten kilpailukyvästä ja toimintaedellytyksistä sekä helpottaa niiden toimintaa sääntelyä edelleen purkamalla.

Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat myös tapahtuma-alan yritysten toimintaan myönteisesti. Tapahtumien anniskelualueiden määrittelyyn liittyvä sääntely lievenisi, mikä helpottaisi tapahtuma-alueiden suunnittelua ja lisäisi kävijöiden viihtyvyyttä.

Lainsäädännön uudistuksella olisi positiivisia vaikutuksia tapahtumissa toimiville ravintolayrittäjille. Ravintola saisi jatkossa anniskella catering-luvalla myös tapahtumissa ja festivaaleilla pelkällä ilmoituksella. Catering-yrittäjä voisi ilmoituksella hakea väliaikaista anniskelulupaa esimerkiksi asiakkaansa tiloihin, joita ei ole normaalisti määritelty anniskelualueiksi. Määräaikaisten anniskelulupien poistuessa yrityksiin kohdistuvan sääntelyn määrä vähenisi huomattavasti, ja yksityis- ja yleisötilaisuuksien järjestäminen erilaisissa tiloissa helpottuisi.

Ehdotuksen mahdollistama usean anniskeluluvan haltijan toimiminen samalla anniskelualueella lisäisi viihtyvyyttä ja helpottaisi ravintola-alan yritysten toimintaedellytyksiä vähentämällä yrittäjien tarvetta valvoa myyntirajan ylittymisiä. Uudistus mahdollistaisi anniskeluluvan haltijan lisäksi ruokaa tarjoilevien muiden liikkeenharjoittajien toiminnan anniskelupaikassa, mikä monipuolistaisi ja elävöittäisi anniskelupaikkojen tarjontaa.

Esityksessä 16 vuotta täyttäneet saisivat anniskella alkoholia vastaavan hoitajan tai muun tehtävään nimetyn henkilön valvonnassa. Vastaavalla hoitajalla ei olisi erityisiä pätevyysvaatimuksia. Nämä uudistukset edistävät nuorten työllistämismahdollisuuksia huomattavasti. Tapahtumien suorat ja välilliset työllisyysvaikutukset ovat merkittäviä, ja anniskeluun liittyvän sääntelyn uudistus helpottaisi alle 18-vuotiaiden nuorten työllistymistä etenkin kesäisin, jolloin suurin osa tapahtumista Suomessa järjestetään.

Pykäläkohtaiset huomiot

16 § Alkoholijuomien tukkumyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Nykyisen alkoholilain mukaan sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirasto (Valvira) huolehtii verottomien alkoholivarastojen elintarvikelain mukaisesta valvonnasta, kun taas verollisten alkoholivarastojen valvonta kuuluu kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ohjeistuksen mukaan tällaisten vähäriskisten elintarvikkeiden varastoinnin valvontatarve on hyvin vähäistä eikä alkoholivaraston verottomuus tai verollisuus vaikuta elintarvikelain mukaiseen valvontatarpeeseen. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista, että verollisia ja verottomia varastoja valvoisi jatkossa sama viranomainen, esimerkiksi Valvira.

17 § Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Uudistus toisi entistä väkevämmät alkoholijuomat laajempaan kauppajen, kioskien ja huoltamoiden vähittäismyyntiin nykyiseen Alkon myyntiin verrattuna. Toinen muutos liittyy alkoholin valmistustapaan. Nykyisin kaupoissa saa myydä käymisteitse valmistettua alkoholia. Eesityksen mukaan jatkossa sallittaisiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa luvanvaraisessa vähittäismyyntissä saisi myydä esimerkiksi A-oluita, nykyistä vahvempia siidereitä, sekä long drink -juomia ja alkoholipitoisia juomasekoituksia riippumatta niiden valmistustavasta.

Muutoksessa noin 5 500:aan kauppaan, kioskiin ja huoltamolle siirtyisi 350 Alkosta nykyistä väkevämpiä alkoholijuomia. Kauppoihin siirtyvien alkoholijuomien hintojen alenemista on jo esitetty mm. erikoistarjousmyyntissä. Muutos olisi vastuullisen alkoholinkäytön politiikan linjausten vastaista.

Alkoholin valmistustaparajoitteesta luopumisen myötä kauppoihin, kioskeihin ja huoltamoihin voisi tulla myytäväksi myös uudenlaisia alkoholi sekoituksia, joiden on arvioitu kiinnostavan erityisesti nuoria. Helsingissä on tiheä kauppajen, kioskien ja huoltoasemien verkko. Suomessa tehtyjen ikärajavaltontaa testanneiden ostokoeselvitysten perusteella Alkot noudattavat ikärajavaltontaa tehokkaammin verrattuna muihin myyntipaikkoihin. Kaupunginhallitus arvioi, että myönteinen trendi nuorten alkoholinkulutuksen vähentymisessä kääntyisi kielteiseksi.

Huolestuttavaa on, että vahvemman alkoholin helpomman saatavuuden vuoksi osa työikäisistä riskikuluttajista saattaa siirtyä ongelmakäytön puolelle, jolloin alkoholihaitat tulevat jatkossa koskettamaan ns. tavallisia alkoholinkäyttäjiä.

Haitat koskettavat alkoholin käyttäjien lisäksi myös heidän läheisiään ja perheitään. Tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien alkoholinkäyttö vaikuttaa lasten terveyteen ja hyvinvointiin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Vanhempien runsaan alkoholinkäytön tiedetään olevan riskitekijä lasten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle. Perheissä koetut päihdehaitat ovat myös yksi riskitekijä haittojen kasautumiselle ja huono-osaisuuden ylisukupolviselle siirtymiselle. Alkoholihaitat näkyvät jo nyt selvästi sosiaali- ja terveydenhuollossa Helsingissä.

Kaupunginhallitus ehdottaa, että tätä pykälää tarkastellaan uudelleen sosiaali- ja terveystieteellisistä lähtökohdista. A-oluen, vahvempien siiderien, long drink -juomien ja ns. limuviinoiden myyntipaikkojen määrää tulee rajoittaa. Lakiuudistuksen vaikutukset erityisesti lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin tulee arvioida tarkasti.

20 § Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksesta

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Lakiluonnoksen mukaan alkoholijuomien vähittäismyynti- ja anniskeluluvan lupaviranomaisena toimisi nykyiseen tapaan aluehallintovirasto.

Perustelujen mukaan lakiehdotuksen tavoitteena on lisätä kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto anniskelulupahakemuksen toimipaikan sijaintikunnalta ja poliisilta sekä ilmoitettava saman kiinteistön sekä viereisen ja vastapäätä olevan asuinkiinteistön omistajalle ja haltijalle hakemuksesta ja varattava hänelle tilaisuus esittää huomautuksensa, jos hakemus koskee anniskelua ulkotiloissa tai kohteessa on aiemmin esiintynyt järjestyshäiriöitä tai meluhaittoja. Kuuleminen liittyy alkoholijuomien myyntiin liittyvien haittojen vähentämiseen ja mm. alkoholijuomien anniskelu ulkotiloissa edellyttäisi poikkeuksetta lähiympäristön kuulemista. Laaja kuuleminen mahdollistaa mm. terassien aukioloaikoihin lisää harkintaa.

Kaupunginhallitus kannattaa kuntalaisten kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä omaa lähiympäristöään koskevissa asioissa. Kunnalta pyydettävä lausunto lisää kunnan vaikutusmahdollisuuksia.

40 § Alkoholijuomien vähittäismyyntipakkaukset ja anniskeluannokset

Pykälän 2 momentissa on epätarkkuus lainkohdan perustelujen kanssa: Säädöstekstiin on kirjattu muoto "Alkoholijuomaa saa myydä vain avatuissa pakkauksissa JA annosteltuna lasiin tai muuhun astiaan". Perustelujen mukaan saa "myydä anniskelussa ainoastaan avatuissa pakkauksissa TAI annosteltuna lasiin tai muuhun astiaan". Pykälässä on tarkoitettu perustelujen mukaisesti anniskelun määrää koskevasta rajoituksesta luopumista ja mahdollisuutta valita pulloista ja muista pakkauksista, joiden enimmäiskoolla ei olisi rajoituksia. Säädöstekstiin tehtäneiden perusteluista ilmenevä sanamuotokorjaus. Enimmäiskoosta luopuminen lisännee alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja ja korostunee erityisesti anniskelupaikkojen sulkeutumisaikojen läheisyydessä, jolloin asiakkaat voivat ostaa useita annoksia ennen sulkeutumisaikaa.

43 § Jatkoaikailmoitus

Alkoholijuomien anniskeluun suunnitellaan lupamenettelyn keventämistä. Muutos olisi anniskeluaikojen jatkoaikojen muuttuminen luvanvaraisista ilmoituksenvaraisiksi. Ravintoloiden jatkoaikojen lisääntyessä ja aukioloaikojen myöhentyessä saattavat myös väkivallanteot, järjestyshäiriöt sekä meluhaitat lisääntyä.

Helsingin turvallisuustutkimuksen mukaan anniskeluravintolat tai niiden keskittymät lieveilmiöineen aiheuttavat turvattomuutta. Lisäksi noin puolet vastaajista koki häiritsevänsä kaduilla sekavasti käyttäytyvät ihmiset ja noin kolmasosaa häiritsi julkinen alkoholinkäyttö.

Nuoret kokevat nuorisoasiainkeskuksen tutkimuksen mukaan aikuisten alkoholinkäytöstä aiheutuvat haitat pelottaviksi joillakin alueilla Helsingissä.

Kaupunginhallitus ehdottaa lupamenettelyn keventämisen tarkastelua uudelleen terveys- ja hyvinvointipolitiikan näkökulmasta.

Luonnoksen mukaan aluehallintovirasto toimittaisi jatkoaikailmoituksen terveydensuojelulain 15 §:n mukaista käsittelyä varten kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Luonnoksesta saa sen käsityksen, että kunnan terveydensuojeluviranomaiselle toimitettaisiin jatkoaikailmoitus eikä terveydensuojelulain 13 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta, jota 15 §:n mukainen käsittely edellyttää. Lakiluonnosta tulee tarkentaa tältä osin.

Kaupunginhallitus toteaa, että jatkoaikailmoituksen käsittely siirtää meluhaittojen poistamista ja erityisesti niiden ehkäisemistä koskevaa toimintaa merkittävässä määrin aluehallintovirastoilta kuntien terveydensuojeluviranomaisille. Tällä ei saavuteta yleisperusteluissa mainittua viranomaistyön vähentymistä. Erityisesti suurissa kaupungeissa jatkoaikailmoitusten määrä voi olla huomattava ja vaarana on ilmoitusten käsittelyn ruuhkautuminen.

Jatkoaikailmoitusmenettelyssä ilmoitus tulee toimittaa lupaviranomaiselle kolme viikkoa ennen suunnitellun jatkoajan käyttöönottoa ja lupaviranomaisen tulee toimittaa se edelleen terveydensuojeluviranomaiselle. Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus 30 vuorokautta ennen toiminnan olennaista muuttamista. Esitetty jatkoaikailmoitusmenettely aiheuttaisi terveydensuojeluviranomaiselle aikatauluongelmia ja toimenpiteet haittojen ehkäisemiseksi voivat olla mahdottomia toteuttaa.

Lakiluonnoksessa olevien perustelujen mukaan anniskelun jatkaminen voidaan kieltää, jos toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa eikä haittaa voida ehkäistä luvanhaltijan suorittamilla toimenpiteillä. Kuitenkin käytännössä luvanhaltija voi lähes poikkeuksetta halutessaan poistaa terveyshaitan omilla toimenpiteillään, esimerkiksi alentamalla musiikin melutasoa. Tältä osin perusteluja tulee tarkistaa.

49 § Markkinoinnin sääntely

Alkoholijuomien mainonnasta säädetään nykyisen alkoholilain 33 §:ssä. Uudistus vastaa nykyisen vuoden 2015 vuoden alussa voimaan tulleen lain sisältöä, mutta mainonnan, epäsuoran mainonnan ja muun myynninedistämisen käsite muutettaisiin markkinoinniksi. Ulkomainosvälineiden vuokrausta koskevissa sopimuksissa lainsäädännön vaatimukset on luonnollisesti otettava huomioon.

06.02.2017

Stj/1

Käsittely

Vastaehdotus:
Laura Rissanen:

Korvataan kappaleet (25) ja (26) seuraavalla tekstillä:

Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat myös tapahtuma-alan yritysten toimintaan myönteisesti. Tapahtumien anniskelualueiden määrittelyyn liittyvä sääntely lievenisi, mikä helpottaisi tapahtuma-alueiden suunnittelua ja lisäisi kävijöiden viihtyvyyttä.

Lainsäädännön uudistuksella olisi positiivisia vaikutuksia tapahtumissa toimiville ravintolayrittäjille. Ravintola saisi jatkossa anniskella catering-luvalla myös tapahtumissa ja festivaaleilla pelkällä ilmoituksella. Catering-yrittäjä voisi ilmoituksella hakea väliaikaista anniskelulupaa esimerkiksi asiakkaansa tiloihin, joita ei ole normaalisti määritelty anniskelualueiksi. Määräaikaisten anniskelulupien poistuessa yrityksiin kohdistuvan sääntelyn määrä vähenisi huomattavasti, ja yksityis- ja yleisötilaisuuksien järjestäminen erilaisissa tiloissa helpottuisi.

Ehdotuksen mahdollistama usean anniskeluluvan haltijan toimiminen samalla anniskelualueella lisäisi viihtyvyyttä ja helpottaisi ravintola-alan yritysten toimintaedellytyksiä vähentämällä yrittäjien tarvetta valvoa myyntirajan ylittymisiä. Uudistus mahdollistaisi anniskeluluvan haltijan lisäksi ruokaa tarjoilevien muiden liikkeenharjoittajien toiminnan anniskelupaikassa, mikä monipuolistaisi ja elävöittäisi anniskelupaikkojen tarjontaa.

Esityksessä 16 vuotta täyttäneet saisivat anniskella alkoholia vastaavan hoitajan tai muun tehtävään nimetyn henkilön valvonnassa. Vastaavalla hoitajalla ei olisi erityisiä pätevyysvaatimuksia. Nämä uudistukset edistävät nuorten työllistämismahdollisuuksia huomattavasti. Tapahtumien suorat ja välilliset työllisyysvaikutukset ovat merkittäviä, ja anniskeluun liittyvän sääntelyn uudistus helpottaisi alle 18-vuotiaiden nuorten työllistymistä etenkin kesäisin, jolloin suurin osa tapahtumista Suomessa järjestetään.

Kannattaja: Lasse Männistö

Vastaehdotus:
Laura Rissanen:

Poistetaan pykäläkohtaisista huomioista kohta "17 § Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset" sekä kappaleet (28), (29), (30), (31), (32) ja (33)

06.02.2017

Stj/1

Kannattaja: Lasse Männistö

Vastaehdotus:

Laura Rissanen:

Poistetaan pykäläkohtaisista huomioista "18 § Alkoholijuomien anniskelulupa ja sen myöntämisen edellytykset ja 86 §:n siirtymäsäännös" ja siihen liittyvät kappaleet (34) - (38).

Kannattaja: Lasse Männistö

1. äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Laura Rissanen kappaleisiin 25 ja 26 kohdistuvan vastaehdotuksen mukaan muutettuna

Jaa-äännet: 4

Paavo Arhinmäki, Silvia Modig, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka

Ei-äännet: 11

Arja Karhuvaara, Otso Kivekäs, Laura Kolbe, Antti Koskela, Lasse Männistö, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Laura Rissanen, Hannu Tuominen, Ulla-Marja Urho, Sanna Vesikansa

Kaupunginhallitus hyväksyi Laura Rissanen vastaehdotuksen äänin 4 - 11.

2. äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Laura Rissanen kappaleisiin 28 - 33 kohdistuvan vastaehdotuksen mukaan muutettuna

Jaa-äännet: 8

Paavo Arhinmäki, Otso Kivekäs, Antti Koskela, Silvia Modig, Pilvi Torsti, Hannu Tuominen, Mirka Vainikka, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 7

Arja Karhuvaara, Laura Kolbe, Lasse Männistö, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Laura Rissanen, Ulla-Marja Urho

Kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 8 - 7.

06.02.2017

Stj/1

3. äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Laura Rissasen kappaleisiin 34 - 38 kohdistuvan vastaehdotuksen mukaan muutettuna

Jaa-äännet: 4

Paavo Arhinmäki, Silvia Modig, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka

Ei-äännet: 11

Arja Karhuvaara, Otso Kivekäs, Laura Kolbe, Antti Koskela, Lasse Männistö, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Laura Rissanen, Hannu Tuominen, Ulla-Marja Urho, Sanna Vesikansa

Kaupunginhallitus hyväksyi Laura Rissasen vastaehdotuksen äänin 4 - 11.

Kaupunginhallitus hyväksyi Laura Rissasen kappaleisiin 25 ja 26 sekä 34 - 38 kohdistuvien vastaehdotusten mukaan muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

va. apulaiskaupunginjohtaja
Pia Panhelainen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Sosiaali- ja terveysministeriö, lausuntopyyntö, Alkoholilain kokonaisuudistus
- 2 HE-luonnos Alkoholilain kokonaisuudistus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveysministeriö

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan lausunnon alkoholilain kokonaisuudistusta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta:

Yleinen arviointi

Hallituksen esitysluonnos alkoholilain kokonaisuudistukseksi on sinänsä hyvä ja tarpeellinen, koska nykyinen lainsäädäntö on pirstaleinen ja pilkkoutunut useisiin asetuksiin. Luonnoksen mukaan alkoholilain uudistamisen pääperiaatteena on edelleen alkoholihaittojen vähentäminen. Toteutuessaan uudistus vaikuttaisi kuitenkin päinvastaisesti eli alkoholihaittoja lisäävästi.

Alkoholilain uudistuksella pyritään löytämään tasapaino alkoholin aiheuttamien kansanterveydellisten haittojen vähentämisen sekä elinkeinoelämän ja työllisyyden edistämisen välillä. Lain tarkoituksena on edelleen alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäiseminen.

Tutkimusten mukaan alkoholin aiheuttamien haittojen kokonaismäärä kasvaa suorassa suhteessa kokonaiskulutukseen. Esitysluonnokseen tehdyn Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen arvion perusteella kokonaiskulutus lisääntyisi kuusi prosenttia. Alkoholin hinta ja saatavuus ovat merkittäviä kulutuksen määrään vaikuttavia tekijöitä. Alkoholihaitat eivät kohdistu ainoastaan alkoholin suurkuluttajien joukkoon, sillä tutkimusten mukaan suurkuluttajat kokevat kuitenkin vain osan kaikista väestön kokemista alkoholihaitoista.

Terveys ja hyvinvointi sekä siihen liittyvä turvallisuus on kunnan ja erityisesti sosiaali- ja terveystoimen perustehtäviä. Terveystieteenhuoltolaissa kuntia veloitetaan edistämään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventamaan terveyseroja. Vuonna 2015 voimaan tullut sosiaalihuoltolain uudistus siirsi sosiaalipalvelujen painopistettä korjaavista palveluista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä tuli voimaan 1.12.2015 ja korvasi raittiuslain. Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisäätöistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja vastuu siitä on jatkossakin kunnilla.

Helsingissä vastuu ehkäisevästä päihdetyöstä jakautuu kahdelle virastolle, sosiaali- ja terveystieteenvirastolle ja nuorisosaatiokeskukselle. Sosiaali- ja terveystieteenvirastossa vastuualueena on aikuisten ehkäisevä päihdetyö ja nuorisosaatiokeskus toimii nuorten ehkäisevän päihdetyön vastuutahona. Sosiaali- ja terveystieteenvirastolle kuuluu toiminta asiantuntijavirastona päihde- ja mielenterveysasioissa. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteenpalveluissa hoidetaan ja kuntoutetaan päihdeongelmasta kärsiviä.

Sosiaali- ja terveystieteenpalveluissa hoidetaan runsaasti päihdeasiakkaita. Kertyneen tutkimustiedon sekä kokemustiedon perusteella kaupungin-

hallitus toteaa, että terveys- ja hyvinvointipolitiikan näkökulman tulisi näkyä lainsäädännön uudistuksessa vahvemmin.

Kustannustehokkainta alkoholipolitiikkaa OECD:n tuoreen raportin mukaan on vaikuttaminen verotuksen, hintojen, sekä saatavuuden ja mainonnan rajoittamisen kautta. Alkoholinkäytön puheeksiotto ja lyhytneuvonta on laajamittaisesti käytettynä kustannusvaikuttavaa toimintaa terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveyspalveluissa lyhytneuvonta on osa kuntalaisille annettavia palveluja.

Helsingissä alkoholin saatavuus on jo nyt korkealla tasolla erilaisten anniskelupaikkojen ja vähittäismyyntipaikkojen moninaisuudesta johtuen.

Vaikutusten arviointi

Turvallisuusvaikutukset

Mikäli alkoholinkäytön kokonaiskulutus lisääntyy, on mahdollista, että häiriökäyttäytyminen, turvattomuus ja rikosten määrä lisääntyvät sekä julkisilla (yleiset alueet ja liikenne) että yksityisillä paikoilla (asunnot ja elinkeinot). Alkoholi on usein osallisena myös tapaturmissa.

Alkoholinkäytön ja päihdehuollon kustannukset

Tutkimusten mukaan alkoholi on merkittävä työikäisten kuolemien aiheuttaja. Käypä hoito -suosituksessa on arvioitu, että alkoholin riskikäyttäjiä on Suomessa noin 500 000.

Alkoholinkäyttöön liittyy monia haittoja ja terveysriskejä. Säännöllinen alkoholinkäyttö suurentaa kokonaiskuolleisuutta. Alkoholinkäyttö on liitetty erityisesti ruoansulatuskanavan alueen ja naisten rintasyöpäriskin suurenemiseen. Se myös suurentaa merkittävästi muun muassa maksakirroosin, kroonisen haimatulehduksen ja verenpainetaudin riskiä sekä psyykkisten oireiden ja mielenterveyden häiriöiden riskiä. Raskaanaikainen alkoholinkäyttö voi aiheuttaa sikiövaurioita. Alkoholinkäyttöön liittyy myös runsaasti tapaturmia ja väkivaltaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Päihdetilastollisen vuosikirjan (2015) mukaan alkoholin käyttö aiheutti arviolta noin 1,3 - 1,4 miljardin euron välittömät haittakustannukset vuonna 2013. Lisäksi alkoholista koituu suomalaiselle yhteiskunnalle yli 930 miljoonan euron välilliset kustannukset vuosittain.

Helsingin päihdehuollossa alkoholi on yleisin päihde. Helsingissä oli vuonna 2015 kunnan asukasta kohti päihdehuollon asiakkaita suhteellisesti enemmän kuin Espoossa, Vantaalla tai Suomen kuudessa suurimmassa kunnassa keskimäärin.

Päihdehuollon palvelut ovat siirtyneet laitospalveluista avohuollon suuntaan myös Helsingissä. Silti vuonna 2015 päihdehuollon avohuollon, asumispalvelujen ja laitoshoidon kustannukset yhteensä olivat Helsingissä 49 miljoonaa euroa. Päihdehuollon kustannukset 18 vuotta täyttäneitä kunnan asukasta kohti olivat Helsingissä 93 euroa eli kolmanneksen enemmän kuin Espoossa ja Vantaalla.

Helsingin päihdehuollon kustannukset ovat lähes puolet Suomen kunnan suurimman kunnan päihdehuollon yhteiskustannuksista. Esimerkiksi vuonna 2015 päihdehuollon avopalvelujen kokonaiskustannukset olivat kuusikkokunnissa noin 32 miljoonaa euroa, josta Helsingin osuus oli 14,6 miljoonaa euroa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen. Alkoholit ja tupakka yhdessä selittävät tutkimusten mukaan noin puolet miesten sosioekonomisista kuolleisuuseroista. Tutkimusten ja kokemusten perustella on ilmeistä, että kokonaiskulutuksen lisääntyminen johtaa alkoholin aiheuttamien terveydellisten, sosiaalisten ja yhteiskunnallisten haittojen lisääntymiseen.

Suomessa kansanterveystyötä on ohjannut sosiaalisen ja terveydellisen tasa-arvon tavoite, jossa terveys- ja sosiaalipolitiikalla halutaan kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja. Tässä lakiuudistuksessa korostetaan yksilön valinnan oikeutta. Näkökulmina on yhtäältä yhteiskunnan rooli haavoittuvien väestöryhmien suojelussa ja toisaalta yksilön mahdollisuus valita vapaasti. Näiden näkökulmien painotus lainsäädännössä vaikuttaa jatkossa väestön terveys- ja hyvinvointierojen kehityksen suuntaan.

Helsingissä haasteena ovat muuta maata suurempi alkoholin kulutus ja siihen liittyvät haitat, kuten korkea alkoholikuolleisuus ja päihdehoidon korkeat kustannukset. Alkoholihaitat painottuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ja vaikuttavat haitallisesti myös sukupuolten väliseen tasa-arvoon tuoreiden tutkimustulosten perusteella. Lakiuudistuksella tulisi olemaan haitallisia vaikutuksia lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin.

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan läheisten alkoholin käyttö aiheutti ongelmia 12 prosentille peruskoulun 8. - 9. luokkien oppilaista ja 13 prosentille lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista. Kouluterveyskyselyn mukaan vähintään kerran kuukaudessa tosi humalan kertoi juovansa 12 prosenttia peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista. Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista samoin kertoi tekevänsä 22 prosenttia. Alaikäisten nuorten alkoholinkulutuksen suunta on ollut laskeva 2000-luvulla. Kehityksen suunta saattaa esitetyn uudistuksen vuoksi kääntyä

alkoholin saatavuuden lisääntymisen ja tarjolla olevien juomien väke-
vöitymisen myötä.

Myös ikääntyneiden terveyteen ja hyvinvointiin alkoholin saatavuuden
lisääntymisellä olisi haitallisia vaikutuksia. Eläkeikäisten alkoholinkäyttö
on lisääntynyt. Käypä hoito -suosituksessa todetaan, että alkoholinkäy-
tön riskitasot ovat ikääntyneillä matalammat kuin työikäisillä. Elimistön
kyky sietää alkoholia heikkenee ikääntymisen ja sairauksien sekä lää-
kehoitojen myötä. Ikääntyneillä eri sairaudet ja lääkitykset voivat voi-
mistaa alkoholin vaikutuksia ja lisätä esimerkiksi kaatumis- ja tapatur-
mariskiä.

Elinkeino- ja yritysvaikutusten arviointi

Elinkeino- ja yritystoimintaan uudistus vaikuttaisi myönteisesti. Uudistus
lisäisi kilpailua ja laajentaisi kuluttajien valinnanmahdollisuuksia. Uudis-
tuksen yhtenä tavoitteena on paikoin vanhentuneen sääntelytaakan vä-
hentäminen ja toimivan kilpailun edellytysten turvaaminen. Mikäli alko-
holin matkustajatuonti uudistuksen myötä vähenisi, se vahvistaisi mer-
kittävästi kotimaista työllisyyttä ja tuotantoa sekä lisäisi valtion verotulo-
ja.

Alkoholijuomien vähittäismyynnissä kaupat, kioskit, huoltamot, ravinto-
lat, viinitilat ja pienpanimot voisivat jatkossa hieman paremmin kilpailla
asiakkaista monopoliyhtiön kanssa. Tämä lisäisi kuluttajien valinnanva-
pautta ja vaikuttaisi laskevasti mietojen alkoholituotteiden hintaan.

Vähittäismyynnin valinnanvapauden lisäämisestä aiheutuva myyntivo-
lyymien kasvu saattaisi näkyä anniskelumyynnin supistumisena ja siten
ravintola-alan tuotannossa ja työllisyydessä. Tästä syystä olisi välttä-
mätöntä huolehtia ravintola-alan yritysten kilpailukyvystä ja toiminta-
edellytyksistä sekä helpottaa niiden toimintaa sääntelyä edelleen purka-
malla.

Uudistus vaikuttaisi myös tapahtuma-alan yritysten toimintaan myönteis-
esti. Tapahtumien suorat ja välilliset työllisyysvaikutukset ovat merkit-
täviä. Sääntelyn uudistaminen helpottaisi etenkin nuorten työllistymistä
kesäisin, jolloin suurin osa tapahtumista järjestetään.

Tapahtumissa toimivat ravintolayrittäjät saisivat jatkossa anniskella ca-
tering-luvalla myös tapahtumissa ja festivaaleilla pelkällä ilmoituksella.
Catering-yrittäjä voisi ilmoituksella saada väliaikaisen anniskeluluvan
esimerkiksi asiakkaansa tiloihin, joita ei normaalisti ole määritelty an-
niskelualueeksi. Usean anniskeluluvan haltijan toimiminen samalla an-
niskelualueella helpottaisi ravintola-alan yritysten toimintaedellytyksiä
vähentämällä yrittäjien tarvetta valvoa myyntirajan ylittymisiä.

Pykäläkohtaiset huomiot

16 § Alkoholijuomien tukkumyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Nykyisen alkoholilain mukaan sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) huolehtii verottomien alkoholivarastojen elintarvikelain mukaisesta valvonnasta, kun taas verollisten alkoholivarastojen valvonta kuuluu kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ohjeistuksen mukaan tällaisten vähäriskisten elintarvikkeiden varastoinnin valvontatarve on hyvin vähäistä eikä alkoholivaraston verottomuus tai verollisuus vaikuta elintarvikelain mukaiseen valvontatarpeeseen. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista, että verollisia ja verottomia varastoja valvoisi jatkossa sama viranomainen, esimerkiksi Valvira.

17 § Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Uudistus toisi entistä väkevämmät alkoholijuomat laajempaan kauppajen, kioskien ja huoltamoiden vähittäismyyntiin nykyiseen Alkon myyntiin verrattuna. Toinen muutos liittyy alkoholin valmistustapaan. Nykyisin kauppoissa saa myydä käymisteitse valmistettua alkoholia. Esityksen mukaan jatkossa sallittaisiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa luvanvaraisessa vähittäismyyntissä saisi myydä esimerkiksi A-oluita, nykyistä vahvempia siidereitä, sekä long drink -juomia ja alkoholipitoisia juomasekoituksia riippumatta niiden valmistustavasta.

Muutoksessa noin 5 500:aan kauppaan, kioskiin ja huoltamolle siirtyisi 350 Alkosta nykyistä väkevempiä alkoholijuomia. Kauppoihin siirtyvien alkoholijuomien hintojen alenemista on jo esitetty mm. erikoistarjousmyynissä. Muutos olisi vastuullisen alkoholinkäytön politiikan linjausten vastaista.

Alkoholin valmistustaparajoitteesta luopumisen myötä kauppoihin, kioskeihin ja huoltamoihin voisi tulla myytäväksi myös uudenlaisia alkoholisekoituksia, joiden on arvioitu kiinnostavan erityisesti nuoria. Helsingissä on tiheä kauppajen, kioskien ja huoltoasemien verkko. Suomessa tehtyjen ikärajavaltontaa testanneiden ostokoeselvitysten perusteella Alkot noudattavat ikärajavaltontaa tehokkaammin verrattuna muihin myyntipaikkoihin. Kaupunginhallitus arvioi, että myönteinen trendi nuorten alkoholinkulutuksen vähentymisessä kääntyisi kielteiseksi.

Huolestuttavaa on, että vahvemman alkoholin helpomman saatavuuden vuoksi osa työikäisistä riskikuluttajista saattaa siirtyä ongelmakäytön puolelle, jolloin alkoholihaitat tulevat jatkossa koskettamaan ns. tavallisia alkoholinkäyttäjiä.

06.02.2017

Stj/1

Haitat koskettavat alkoholin käyttäjien lisäksi myös heidän läheisiään ja perheitään. Tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien alkoholin käyttö vaikuttaa lasten terveyteen ja hyvinvointiin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Vanhempien runsaan alkoholinkäytön tiedetään olevan riskitekijä lasten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle. Perheissä koetut päihdehaitat ovat myös yksi riskitekijä haittojen kasautumiselle ja huono-osaisuuden ylisukupolviselle siirtymiselle. Alkoholihaitat näkyvät jo nyt selvästi sosiaali- ja terveydenhuollossa Helsingissä.

Kaupunginhallitus ehdottaa, että tätä pykälää tarkastellaan uudelleen sosiaali- ja terveystieteistä lähtökohdista. A-oluen, vahvempien siiderien, long drink -juomien ja ns. limuviinon myyntipaikkojen määrää tulee rajoittaa. Lakiuudistuksen vaikutukset erityisesti lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin tulee arvioida tarkasti.

18 § Alkoholiuomien anniskelulupa ja sen myöntämisen edellytykset ja 86 §:n siirtymäsäännös

Pykälä 18 koskee lain voimaantulon jälkeen myönnettäviä anniskelulupia. Lisäksi esityksen 86 §:n 1 momentissa on siirtymäsäännös, jonka mukaan kaikki anniskeluun myönnetyt (A, B, C-) luvat tuottavat oikeuden anniskella kaikkia alkoholiuomia. Nykyisin anniskeluluvat myönnetään A-, B- tai C -lupina. Anniskelulupakäytäntöön on lakiluonnoksessa ehdotettu muutosta, jonka mukaan jatkossa yhdellä luvalla saisi anniskella kaikkia alkoholiuomia. Helsingissä on paljon erilaisia anniskelupaikkoja, joiden mahdollisuudet tarjota aiempaa vahvempia juomia helpottuisivat. Helsingissä on myös paljon pieniä anniskeluoikeuden omaavia anniskelupaikkoja esimerkiksi kerrostalojen kivijaloissa. On huolestuttavaa, mikäli kaikki anniskelupaikat saavat oikeuden väkevien alkoholiuomien anniskeluun.

Kaupunginhallitus ehdottaa, että tätä pykälää tarkastellaan uudelleen sosiaali- ja terveystieteistä lähtökohdista.

Anniskelualueen ei olisi nykyisen lain mukaisesti enää tarpeen olla omistuksen tai sopimuksen perusteella yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa. Myös kahdelle tai useammalle hakijalle voitaisiin myöntää lupa anniskeluun yhdellä anniskelualueella samanaikaisesti, jos yksi hakija ilmoittaa vastaavansa alueen valvonnasta (19 §). Toteutuessaan uudistus aiheuttanee tältä osin tarkistuksia terassisopimukseen mm. sopimuksen siirtämisoikeuteen kolmannelle.

Lupaviranomaisena toimiva aluehallintovirasto edellyttää nykyisin, että anniskelulupaa myönnettäessä hakemukseen tulee liittää selvitys mahdollisen ulkoalueen hallinnasta sekä maanomistajan suostumus ulkoalueen käytöstä anniskelutoimintaan. Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että mainitut seikat selvitetään jatkossakin anniskelulupaa haet-

taessa ja että lupaviranomainen saa näin myös tiedon sopimuksen mukaisesta alueen mahdollisesta ajallisesta käyttörajoituksesta.

Nykyisen käytännön mukaan elintarvikealan toimijan hakiessa anniskelulupaa aluehallintovirasto varmistaa, että elintarvikelain 13 §:n mukainen ilmoitus on tehty elintarvikeviranomaiselle. Menettely ja sen jatkaminen on tärkeää, koska sitä kautta saadaan tieto uusista ravintoloista ja muista alkoholin anniskelupaikoista sekä varmistetaan elintarvikelain 13 §:n mukaisen ilmoituksen tekeminen. Lakiluonnoksen 18 §:n mukaan lupaviranomainen ei enää tutkisi tätä seikkaa anniskeluluvan harkinnan yhteydessä.

20 § Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksesta

Lakiluonnoksen mukaan alkoholijuomien vähittäismyynti- ja anniskeluluvan lupaviranomaisena toimisi nykyiseen tapaan aluehallintovirasto.

Perustelujen mukaan lakiehdotuksen tavoitteena on lisätä kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto anniskelulupahakemuksen toimipaikan sijaintikunnalta ja poliisilta sekä ilmoitettava saman kiinteistön sekä vieraisen ja vastapäätä olevan asuinkiinteistön omistajalle ja haltijalle hakemuksesta ja varattava hänelle tilaisuus esittää huomautuksensa, jos hakemus koskee anniskelua ulkotiloissa tai kohteessa on aiemmin esiintynyt järjestyshäiriöitä tai meluhaittoja. Kuuleminen liittyy alkoholijuomien myyntiin liittyvien haittojen vähentämiseen ja mm. alkoholijuomien anniskelu ulkotiloissa edellyttäisi poikkeuksetta lähiympäristön kuulemista. Laaja kuuleminen mahdollistaa mm. terassien aukioloaikoihin lisää harkintaa.

Kaupunginhallitus kannattaa kuntalaisten kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä omaa lähiympäristöään koskevissa asioissa. Kunnalta pyydettävä lausunto lisää kunnan vaikutusmahdollisuuksia.

40 § Alkoholijuomien vähittäismyyntipakkaukset ja anniskeluannokset

Pykälän 2 momentissa on epätarkkuus lainkohdan perustelujen kanssa: Säädöstekstiin on kirjattu muoto "Alkoholijuomaa saa myydä vain avatuissa pakkauksissa JA annosteltuna lasiin tai muuhun astiaan". Perustelujen mukaan saa "myydä anniskelussa ainoastaan avatuissa pakkauksissa TAI annosteltuna lasiin tai muuhun astiaan". Pykälässä on tarkoitettu perustelujen mukaisesti anniskelun määrää koskevasta rajoituksesta luopumista ja mahdollisuutta valita pulloista ja muista pakkauksista, joiden enimmäiskoolla ei olisi rajoituksia. Säädöstekstiin tehtäneiden perusteluista ilmenevä sanamuotokorjaus. Enimmäiskoosta luopuminen lisää alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja ja korostunee

erityisesti anniskelupaikkojen sulkeutumisajankohdan läheisyydessä, jolloin asiakkaat voivat ostaa useita annoksia ennen sulkeutumisaikaa.

43 § Jatkoaikailmoitus

Alkoholijuomien anniskeluun suunnitellaan lupamenettelyn keventämistä. Muutos olisi anniskeluaikojen jatkoaikojen muuttuminen luvanvaraisista ilmoituksenvaraisiksi. Ravintoloiden jatkoaikojen lisääntyessä ja aukioloaikojen myöhentyessä saattavat myös väkivallanteot, järjestyshäiriöt sekä meluhaitat lisääntyä.

Helsingin turvallisuustutkimuksen mukaan anniskeluravintolat tai niiden keskittymät lieveilmiöineen aiheuttavat turvattomuutta. Lisäksi noin puolet vastaajista koki häiritsevänsä kaduilla sekavasti käyttäytyvät ihmiset ja noin kolmasosa häiritä julkisen alkoholinkäyttöä.

Nuoret kokevat nuorisosiainkeskuksen tutkimuksen mukaan aikuisten alkoholinkäytöstä aiheutuvat haitat pelottaviksi joillakin alueilla Helsingissä.

Kaupunginhallitus ehdottaa lupamenettelyn keventämisen tarkastelua uudelleen terveys- ja hyvinvointipolitiikan näkökulmasta.

Luonnoksen mukaan aluehallintovirasto toimittaisi jatkoaikailmoituksen terveydensuojelulain 15 §:n mukaista käsittelyä varten kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Luonnoksesta saa sen käsityksen, että kunnan terveydensuojeluviranomaiselle toimitettaisiin jatkoaikailmoitus eikä terveydensuojelulain 13 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta, jota 15 §:n mukainen käsittely edellyttää. Lakiluonnosta tulee tarkentaa tältä osin.

Kaupunginhallitus toteaa, että jatkoaikailmoituksen käsittely siirtää meluhaittojen poistamista ja erityisesti niiden ehkäisemistä koskevaa toimintaa merkittävässä määrin aluehallintovirastoilta kuntien terveydensuojeluviranomaisille. Tällä ei saavuteta yleisperusteluissa mainittua viranomaistyön vähentymistä. Erityisesti suurissa kaupungeissa jatkoaikailmoitusten määrä voi olla huomattava ja vaarana on ilmoitusten käsittelyn ruuhkautuminen.

Jatkoaikailmoitusmenettelyssä ilmoitus tulee toimittaa lupaviranomaiselle kolme viikkoa ennen suunnitellun jatkoajan käyttöönottoa ja lupaviranomaisen tulee toimittaa se edelleen terveydensuojeluviranomaiselle. Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus 30 vuorokautta ennen toiminnan olennaista muuttamista. Esitetty jatkoaikailmoitusmenettely aiheuttaisi terveydensuojeluviranomaiselle aikatauluongelmia ja toimenpiteet haittojen ehkäisemiseksi voivat olla mahdottomia toteuttaa.

Lakiluonnoksessa olevien perustelujen mukaan anniskelun jatkaminen voidaan kieltää, jos toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa eikä haittaa voida ehkäistä luvanhaltijan suorittamilla toimenpiteillä. Kuitenkin käytännössä luvanhaltija voi lähes poikkeuksetta halutessaan poistaa terveyshaitan omilla toimenpiteillään, esimerkiksi alentamalla musiikin melutasoa. Tältä osin perusteluja tulee tarkistaa.

49 § Markkinoinnin sääntely

Alkoholijuomien mainonnasta säädetään nykyisen alkoholilain 33 §:ssä. Uudistus vastaa nykyisen vuoden 2015 vuoden alussa voimaan tulleen lain sisältöä, mutta mainonnan, epäsuoran mainonnan ja muun myyminen edistämisen käsite muutettaisiin markkinoinniksi. Ulkomainosvälineiden vuokrausta koskevissa sopimuksissa lainsäädännön vaatimukset on luonnollisesti otettava huomioon.

Esittelijän perustelut

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää 16.1.2017 mennessä mm. Helsingin kaupungilta lausuntoa alkoholilain kokonaisuudistuksesta (lausuntopyyntö ja luonnos hallituksen esitykseksi alkoholilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, liitteet 1 ja 2). Lausunnon antamiseen on saatu lisäaikaa 7.2.2017 saakka.

Alkoholilain kokonaisuudistuksen periaatteena on edelleen alkoholihaittojen vähentäminen. Periaatteisiin kuuluvat nykyiseen tapaan alkoholijuomien valmistuksen, tukkumyynnin, vähittäismyynnin ja anniskelun luvanvaraisuus, myynti- ja anniskelupaikkojen sijaintia ja aukioloaikoja koskevat säännökset, alkoholijuomien ostoikärajat sekä päihtyneitä asiakkaita koskevat rajoitukset.

Lausuntoasiakirjojen mukaan uuden alkoholilain sääntelyyn kuuluisivat enemmän kuin 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholipitoiset aineet. Raja on voimassa olevassa lainsäädännössä 2,8 tilavuusprosenttia. Alkoholilain keskeiset periaatteet säilyisivät pääosin ennallaan. Alkoholipitoisiin aineisiin liittyvän elinkeinotoiminnan luvanvaraisuutta ja lupamenettelyä koskevat säännökset on tarkoitus koota yhteen. Erityisesti alkoholijuomien anniskeluun liittyvää sääntelyä on tarkoitus keventää esimerkiksi vapauttamalla anniskeluaikoja, anniskelupaikan vastaavia hoitajia ja anniskelualueita koskevia edellytyksiä.

Alkoholiyhtiölle kuuluvaa alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeutta muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Tilaviinin ja sahdin erityisten vähittäismyyntilupien rinnalle otettaisiin käyttöön käsityöläisöluiden vähittäismyyntilupajärjestelmä.

Alkoholilain lupa- ja valvontaviranomaiset ja niiden toimivallanjako säilyisivät ennallaan. Tarkoitus on tehostaa lain toimeenpanoa ottamalla käyttöön luvanhaltijoiden omavalvonta. Lähiympäristön ja kunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia lisätään. Uudistuksessa on ryhmitelty nykyisen alkoholilain ja sen nojalla annettujen asetusten pääperiaatteet lain tasolle ja samalla purettu vanhentuneita normeja.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetusta laista on tarkoitus poistaa ravitsemisliikkeiden aukioloaikaa koskeva sääntely. Lisäksi rikos- ja valmisteverotuksen lainsäädäntöön tehtäisiin pääosin teknisluonteisia korjauksia.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevään 2017 aikana. Laissa on useita siirtymäaikaa koskevia säännöksiä.

Saadut lausunnot

Asiasta on saatu sosiaali- ja terveyslautakunnan, ympäristölautakunnan, yleisten töiden lautakunnan, opetuslautakunnan, nuorisolautakunnan ja varhaiskasvatuslautakunnan sekä Palvelukeskus-liikelaitoksen johtokunnan lausunnot. Lausunnot ovat kokonaisuudessaan päätöshistoriassa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo mm., että toteutuessaan uudistus lisää alkoholihaittoja. Alkoholin hinta ja saatavuus ovat merkittäviä kulutuksen määrään vaikuttavia tekijöitä. Alkoholin riskikäyttäjää on arvioitu olevan n. 500 000. Terveystieteissä kuntia veloitetaan edistämään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventamaan terveyseroja. Vuonna 2015 voimaan tullut sosiaalihuoltolain uudistus siirsi sosiaalipalvelujen painopistettä korjaavista palveluista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen. Helsingissä haasteena ovat muuta maata suurempi alkoholin kulutus ja siihen liittyvät haitat kuten korkea alkoholikuolleisuus ja päihdehoidon korkeat kustannukset. Lautakunta katsoo, että on vastuullisen alkoholinkäytön politiikan vastaista, mikäli myyntipaikkojen lukumäärä lisääntyy 5 500:aan nykyisten Alkon myymälöiden (350) lisäksi ja mikäli myynnissä olevien A-oluiden hintoja alennetaan. Lautakunta katsoo yksimielisesti, että 17 §:ssä tulee A-oluen, vahvempien siiderien ja long drink -juomien sekä ns. limuviinosten myyntipaikkoja edelleen rajoittaa, sillä ehdotus lisää alkoholihaittoja, syrjäytymistä ja eriarvoisuutta.

Ympäristölautakunta toteaa, että uudistuksella on elintarvikevalvontaan ja terveydensuojeluun liittyviä vaikutuksia. Lautakunta katsoo mm., että tavoiteltua viranomaistyön vähentymistä ei saavuteta jatkoaikailmoitusten käsittelyssä. Myös elintarvikevalvontaviranomaisen tiedonsaannista on syytä tarpeen huolehtia selkeämmin kuin lakiluonnokseen on kirjattu.

Yleisten töiden lautakunta toteaa mm., että uudistus vaikuttaa katu- ja puistoalueilla sijaitsevien ulkoterrassien sopimukseen. Ehdotukseen sisältyvän laajan lähiympäristön kuulemisen vuoksi lautakunnan mukaan voitaisiin harkita mahdollisuutta sallia pidemmät terrassien aukioloajat myös asuinkiinteistöjen läheisyydessä.

Opetuslautakunta toteaa mm., että lapsille ja nuorille tulee opettaa alkoholin vastuullista ja järkevää käyttöä sekä painottaa terveiden elämäntapojen merkitystä hyvinvoinnille. Lautakunta viittaa kouluterveyskyselyssä saatuihin tuloksiin, joiden perusteella läheisten alkoholinkäyttö aiheuttaa koulutyössä ja opiskelussa ongelmia alaikäisten omien alkoholikokeilujen lisäksi.

Nuorisolautakunta katsoo yksimielisesti, että uudistus lisännee nuorisotoimessa päihdetyön tarvetta. Limuviinat ovat kansainvälisen kokemuksen mukaan erityisesti nuorten mieleen. Pahimmassa tapauksessa uudistus uhkaa pysäyttää tai kääntää koko 2000-luvun jatkunutta alaikäisten alkoholinkulutuksen laskusuuntaa.

Varhaiskasvatuslautakunta katsoo, että uudistus lisännee alkoholin kulutusta ja toteaa mm., että lisääntyvällä alkoholinkäytöllä on vaikutuksia lapsen kasvuympäristöön ja hyvinvointiin. Hoito- ja kasvatushenkilöstöllä on kokemusta ja osaamista varhaiseen avoimeen yhteistoimintaan ja dialogisiin työmenetelmiin perheiden tukemisessa.

Palvelukeskus -liikelaitoksen johtokunta toteaa, että esityksellä ei ole vaikutusta sen toimintaan.

Esittelijän kannanotot

Esittelijä toteaa, että asia on valmisteltu yhteistyössä kaupunginkanslian elinkeino-osaston, talous- ja suunnitteluosaston sekä turvallisuus- ja valmiusyksikön kanssa. Lautakuntien lausunnoissaan osoittamat ja muut valmistelussa tehdyt pykäläkohtaiset huomiot sisältyvät päätösehdotukseen.

Uudistuksella on sosiaali- ja terveystoimialan lisäksi vahvat elinkeino- ja talousvaikutukset. Kuten lautakuntien lausunnoista ilmenee, alkoholin kulutuksen voi odottaa kasvavan ja lisäävän terveys- ja hyvinvointieroja. Vaikka alkoholijuomien valmistus, myynti ja markkinointi kiistatta tuottavat yhteiskunnalle verotuloja sekä yritystoiminnalle elinkeino- ja työtuloja, alkoholinkäyttö toisaalta aiheuttaa yhteiskunnassa välittömiä ja välillisiä kustannuksia ja haittoja. Päätösehdotuksen pohjana on näkemys, että terveys ja hyvinvointi sekä siihen liittyvä turvallisuus ovat sosiaali- ja terveystoimen ja koko kunnan perustehtäviä. Toteutessaan esitetty alkoholilain kokonaisuudistus uhkaa lisätä alkoholihaittoja,

06.02.2017

Stj/1

vaikka sen pääperiaatteeksi on mainittu nykyisen lainsäädännön mukaisesti alkoholihaittojen vähentäminen.

Esittelijä

va. apulaiskaupunginjohtaja
Pia Panhelainen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Sosiaali- ja terveysministeriö, lausuntopyyntö, Alkoholilain kokonaisuudistus
- 2 HE-luonnos Alkoholilain kokonaisuudistus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Sosiaali- ja terveysministeriö

Otteen liitteet
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Opetuslautakunta
Nuorisolautakunta
Varhaiskasvatuslautakunta
Ympäristölautakunta
Yleisten töiden lautakunta
Palvelukeskus-liikelaitoksen johtokunta
Kaupunginkanslia

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 30.01.2017 § 98

HEL 2016-012888 T 03 00 00

STM075:00/2011

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

06.02.2017

Stj/1

Käsittely

30.01.2017 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Laura Rissasen ehdotuksesta.

Esittelijä

va. apulaiskaupunginjohtaja
Pia Panhelainen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Opetuslautakunta 24.01.2017 § 11

HEL 2016-012888 T 03 00 00

Lausunto

Opetuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Hallituksen esityksessä alkoholilain uudistamiseksi todetaan, että uudistettavan lainsäädännön avulla halutaan vähentää sääntelyä mutta toisaalta torjua liiallisesta alkoholinkäytöstä aiheutuvia vahinkoja. Myös ulkomailta tuotavan alkoholin osuus halutaan saada pienemmäksi, koska merkittävä osa verotuloista jää tällöin saamatta. Painopisteen tulee olla vastuullisessa alkoholinkäytössä ja terveyden edistämisessä. Alkoholinkäyttöön tulee saada luonnollinen suhtautuminen, jossa kieltojen sijasta painotetaan terveiden elämäntapojen merkitystä hyvinvoinnille.

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan läheisten alkoholinkäyttö aiheutti ongelmia 12 prosentilla peruskoulun 8.–9. luokkien oppilaista ja 13 prosentille lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista. Vaikka ”läheinen” onkin tässä varsin laaja käsite, on aikuisten vastuuta syytä korostaa ehkäisevän päihdelain hengessä. Myös kauppojen ja kioskien on syytä jatkossakin tarkastaa nuorelta näyttävien asiakkaidensa henkilöllisyystodistukset.

Kouluterveyskyselyn mukaan vähintään kerran kuukaudessa tosi humalaan kertoi juovansa itsensä 12 prosenttia peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista. Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista näin kertoi tekevänsä 22 prosenttia. Luvut olivat huolestuttavan suuret jo nykyisenkin lainsäädännön aikana. Lapsille ja nuorille tulee opettaa alkoholin vastuullista, järkevää käyttöä. On tärkeää jatkaa panostusta sosiaalisia taitoja lisäävien ohjelmien käyttöön. Näin lisätään hallintaa oman elämän

06.02.2017

Stj/1

asioihin, muun muassa alkoholinkäyttöön. Koulujen ja oppilaitosten opiskeluhoollon rakenteita tulee mahdollisuuksien mukaan vahvistaa.

Varsinkin oppilaitoksissa valmistetaan oppilaita ammatteihin, joissa alkoholinkäytön suhteen on oltava hyvin tarkkoja, tai joissa ollaan alkoholituotteiden kanssa päivittäin tekemisissä. Nämä erityispiirteet on tärkeä tuoda koulutuksessa selvästi esiin.

Käsittely

24.01.2017 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Jäsen Ahva teki vastaehdotuksen, että lausuntoehdotuksen 6. kappale ("Lakiluonnos mahdollistaisi myös...") poistetaan.

Kannattaja jäsen Sazonov

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Jäsen Ahvan vastaehdotus

Jaa-äännet: 5

jäsenet Hertzberg, Jalovaara, Nordman, Sadeniemi, puheenjohtaja Krohn

Ei-äännet: 6

jäsenet Ahva, Korkkula, Korolainen, Kuittinen, Raittinen, Sazonov

Hyväksyttiin jäsen Ahvan ehdotus äänin 6-5.

Hyväksyttiin esittelijän ehdotuksesta poiketen.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi

Varhaiskasvatuslautakunta 17.01.2017 § 6

HEL 2016-012888 T 03 00 00

Lausunto

Varhaiskasvatuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistuksesta:

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Varhaiskasvatuslautakunta toteaa, että alkoholilain kokonaisuudistuksen nimellisenä periaatteena on alkoholihaittojen vähentäminen. Tavoitteena on, että terveys- ja hyvinvointierojen tulisi kaventua ja eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista olisi tuettu.

Alkoholipolitiikan tärkeäksi tavoitteeksi on noussut tarve ehkäistä niitä haittoja, joita alkoholijuomien käyttäjät voivat aiheuttaa läheisilleen ja ympäristölleen. Lain uudistukset kuitenkin lisännevät alkoholinkulutusta, mikä on selkeässä ristiriidassa alkoholipolitiikan keskeisten tavoitteiden kanssa.

Merkittävin uudistus olisi entistä väkevämpien alkoholijuomien tuominen Alkon myynnistä laajempaan kauppohenkilöstön, kioskien ja huoltamoiden vähittäismyyntiin. Hallitus pyrkii vähentämään yrityksille aiheutuvaa sääntelytaakkaa, joka tarkoittaa alkoholien vähittäismyynnin lisääntymistä ja hallitus pyrkii tukemaan näin sekä panimoteollisuutta, että päivittäistavarakauppaa. Alkoholijuomien anniskelun osalta merkittävin uudistus olisi anniskelun jatkoaikojen muuttaminen luvanvaraisista ilmoituksenvaraisiksi.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että koska alkoholijuomien kokonaiskulutus lisääntyisi, empiirisen ja teoreettisen tiedon perusteella on varmaa, että muutos vaikuttaisi negatiivisesti väestön sosiaaliseen hyvinvointiin ja terveyteen. Alkoholien kulutuksen kasvulla voi olla vaikutusta mm. perhe-elämään ja haittoihin läheisille.

Mikäli alkoholien käyttö lisääntyy, on todennäköistä, että se lisääntyy myös pikkulapsiperheissä. Tällä on vaikutuksia lapsen kasvuympäristöön ja hyvinvointiin. Varhaiskasvatuslautakunta toteaa, että hoito- ja kasvatushenkilöstöllä on kasvatuskumppanuuden hengessä kokemusta ja osaamista mm. varhaiseen avoimeen yhteistoimintaan ja dialogisiin menetelmiin sekä huolen puheeksi ottoon työmenetelmänä. Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen -opaskirja antaa menetelmällistä tukea ja välineitä perheen tukemisiin. Opaskirja on lapsiperheiden palvelujen vastuualueen riskiolosuhtedetyöryhmän kanssa yhdessä laadittu.

Yhteistoimintamenetelmät mm. lasten neuvolan, lastensuojelun, lapsiperheiden perhetyön ja lapsiperheiden kotipalvelujen kanssa on sovittu. Mahdollisuudet perheen moniammatilliseen tukemiseen ovat olemassa. Alkoholilain uudistukset eivät siten aiheuta erillistä uhkaa tai lisätoimintoja, vaikka ministeriön laskelmat yhteiskunnallisista, sosiaalisista ja terveydellisistä haitoista toteutuisivat.

Alkoholien käytön lisääntymisellä voi olla vaikutuksia myös henkilöstön terveyteen. Varhaiskasvatusviraston esimiehet käyttävät tarvittaessa

Helsingin kaupungin henkilöstön päihdeohjelmaa, jolla turvataan henkilöstölle päihteetön ja turvallinen työyhteisö, edistetään henkilöstön työkykyä ja terveyttä sekä tuetaan varhaista puuttumista ja puheeksi ottoa.

Luonnoksessa todetaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja terveyserojen vähentämisen olevan yksi hallituksen kärkihanke. Luonnoksen ehdotukset vievät kuitenkin toiseen suuntaan. Luonnos ei ota riittävästi huomioon aiempien vastaavan suuntaisten uudistusten huonoja terveydellisiä vaikutuksia. Alkoholilla on vakava yksittäinen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijä Suomessa.

Varhaiskasvatuslautakunta päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Käsittely

17.01.2017 Ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Alexi Niskanen: Vastaehdotus esityslistan kohtaan 6 ja lausuntoehdotuksen kohta 9: Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistuksesta: Poistetaan lausuntoehdotuksen kohta 9. Perusteluni tämän kohdan poistamiseen on se, että ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijät koostuvat monista eri uhkatekijöistä, joista alkoholin liikkakulutus on yksi tekijä. Holhoavan alkoholipolitiikan sijaan Suomi tarvitsee uutta kokonaisvaltaista sosiaali- ja terveystaloutta, jossa ihmisen terveyttä ja hyvinvointia tarkastellaan useista eri näkökulmista. Kaikkia ihmisen terveyttä uhkaavia asioita ei voida yksiselitteisesti laittaa alkoholiin syyksi.

Alexi Niskasen ehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

13.12.2016 Palautettiin

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Pasi Brandt, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42527
pasi.brandt(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 17.01.2017 § 7

HEL 2016-012888 T 03 00 00

Lausunto

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon kaupunginhallitukselle luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistukseksi:

"Hallituksen esitys alkoholilain kokonaisuudistuksesta on sinänsä hyvä ja tarpeellinen, koska nykyinen lainsäädäntö on pirstaleinen ja pilkkoutunut useisiin asetuksiin. Esityksen luonnoksen mukaan alkoholilain uudistamisen yhtenä periaatteena on edelleen alkoholihaittojen vähentäminen. Toteutuessaan uudistus vaikuttaisi kuitenkin päinvastaisesti eli alkoholihaittoja lisäävästi.

Alkoholin hinta ja saatavuus ovat merkittäviä kulutuksen määrään vaikuttavia tekijöitä. Tutkimusten mukaan alkoholin saatavuus lisää kulutusta ja kulutus haittoja. Lakiesitykseen tehdyn Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) skenaarion perusteella kokonaiskulutus lisääntyisi 6 %.

Tutkimusten mukaan alkoholin aiheuttamien haittojen kokonaismäärä kasvaa suorassa suhteessa kokonaiskulutukseen. Alkoholihaitat eivät kohdistu ainoastaan alkoholin suurkuluttajien joukkoon, sillä tutkimusten mukaan suurkuluttajat kokevat kuitenkin vain osan kaikista väestön kokemista alkoholihaitoista.

Terveystieteissä kuntia veloitetaan edistämään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventamaan terveyseroja. Vuonna 2015 voimaan tullut sosiaalihoitolain uudistus siirsi sosiaalipalvelujen painopistettä korjaavista palveluista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen. Sosiaalihoitolain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä astui voimaan 1.12.2015 korvaten raittiussuojelulain. Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja vastuu siitä on jatkossakin kunnilla.

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteuttaminen on osa Helsingin strategiaohjelman toimeenpanoa. Vuonna 2011 kaupunginhallitus on merkinnyt ohjelman tiedoksi ja kehottanut lauta- ja johtokuntia ryhtymään toimenpiteisiin alkoholin käytöstä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi. Ohjelman loppuraportti tehdään keväällä 2017. Ohjelman päämäärinä ovat alkoholinkulutuksen vähentäminen Helsingissä, lasten ja nuorten suojeleminen alkoholilta ja varhainen puuttuminen alkoholin ongelmakäyttöön. Ohjelmassa puututaan erityisesti lasten ja nuorten alkoholin saatavuuteen, käytön ehkäisyyn ja käyttöön. Lisäksi ohjelmassa on toimenpiteitä liittyen alkoholin mainostamisen rajoittamiseen ja alkoholin anniskeluun.

Helsingissä vastuu ehkäisevästä päihdetyöstä jakautuu kahdelle virastolle, sosiaali- ja terveysvirastolle ja nuorisosiivoukskeskukselle. Sosiaali-

ja terveystieteiden osastossa vastuualueena on aikuisten ehkäisevä päihdetyö ja Nuorisosiainkeskus toimii nuorten ehkäisevän päihdetyön vastuutahona. Sosiaali- ja terveystieteiden osastolle kuuluu toiminta asiantuntijavirastona päihde- ja mielenterveysasioissa, ja lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden osastossa hoidetaan ja kuntoutetaan päihdeongelmasta kärsiviä.

Alkoholinkäytön ja päihdehuollon kustannukset

Tutkimusten mukaan alkoholi on merkittävä työikäisten kuolemien aiheuttaja. Käypä hoito -suosituksessa on arvioitu, että alkoholin riskikäyttäjiä on Suomessa noin 500 000.

Alkoholinkäyttöön liittyy monia haittoja ja terveystieteiden riskejä. Säännöllinen alkoholinkäyttö suurentaa kokonaiskuolleisuutta. Alkoholinkäyttö on liitetty erityisesti ruoansulatuskanavan alueen ja naisten rintasyöpäriskin suurenemiseen. Se myös suurentaa merkittävästi muun muassa maksakirroosin, kroonisen haimatulehduksen ja verenpainetaudin riskiä sekä psyykkisten oireiden ja mielenterveyden häiriöiden riskiä. Raskaudenaikainen alkoholinkäyttö voi aiheuttaa sikiövaurioita. Alkoholinkäyttöön liittyy myös runsaasti tapaturmia ja väkivaltaa.

THL:n Päihdetilastollisen vuosikirjan (2015) mukaan alkoholin käyttö aiheutti arviolta noin 1,3 - 1,4 miljardin euron välittömät haittakustannukset vuonna 2013. Lisäksi alkoholista koituu suomalaiselle yhteiskunnalle yli 930 miljoonan euron välilliset kustannukset vuosittain THL:n arvioon perusteella.

Helsingin päihdehuollossa alkoholi on yleisin päihde. Helsingissä oli vuonna 2015 kunnan asukasta kohti päihdehuollon asiakkaita suhteellisesti enemmän kuin Espoossa, Vantaalla tai Suomen kuudessa suurimmassa kunnassa keskimäärin.

Päihdehuollon palvelut ovat siirtyneet laitospalveluista avoimuuden suuntaan myös Helsingissä. Silti vuonna 2015 päihdehuollon avoimuuden, asumispalvelujen ja laitoshoidon kustannukset yhteensä olivat Helsingissä 49 miljoonaa euroa. Päihdehuollon kustannukset 18 vuotta täyttäneitä kunnan asukasta kohti olivat Helsingissä 93 euroa eli kolmanneksen enemmän kuin Espoossa ja Vantaalla.

Helsingin päihdehuollon kustannukset ovat lähes puolet Suomen kuuden suurimman kunnan päihdehuollon yhteiskustannuksista. Esimerkiksi vuonna 2015 päihdehuollon avoimuuden kokonaiskustannukset olivat Kuusikkokunnissa noin 32 miljoonaa euroa, josta Helsingin osuus oli 14,6 miljoonaa euroa.

Pykäläkohtaiset huomiot

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

17 § Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Uudistuksena lakiesityksessä olisi entistä väkevempien alkoholijuomien tuominen laajempaan kauppojen, kioskien ja huoltamoiden vähittäismyyntiin nykyisestä Alkossa tapahtuvasta myynnistä. Toinen muutos lakiesityksessä liittyy alkoholin valmistustapaan. Nykyisin kaupoissa saa myydä käymisteitse valmistettua alkoholia. Esityksen mukaan jatkossa sallittaisiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa luvanvaraisessa vähittäismyynnissä saisi myydä esimerkiksi A-oluita, nykyistä vahvempia siidereitä, sekä long drink -juomia ja alkoholipitoisia juomasekoituksia riippumatta niiden valmistustavasta.

Myyntipaikkojen määrä tulee lisääntymään 5500:aan nykyisten Alkon myymälöiden (n. 350) lisäksi. Kauppa on myös esittänyt, että se alentaa myynnissään olevien A-oluiden hintoja, mikä on vastuullisen alkoholin käytön politiikan vastaista. On myös arvioitu, että hinnat tulevat laskemaan esimerkiksi erikoistarjousten myötä.

Alkoholin valmistustaparajoitteesta luopumisen myötä kauppoihin, kioskeihin ja huoltamoihin voisi tulla myytäväksi myös uudenlaisia alkoholisekoituksia, joiden on arvioitu kiinnostavan erityisesti nuoria. Helsingissä on tiheä kauppojen, kioskien ja huoltoasemien verkko. Suomessa tehtyjen ikärajavaltontaa testanneiden ostokoeselvitysten perusteella Alkot noudattavat ikärajavaltontaa tehokkaammin verrattuna muihin myyntipaikkoihin. Sosiaali- ja terveyslautakunta arvioi, että myönteinen trendi nuorten alkoholinkulutuksen vähentymisessä kääntyisi kielteiseksi.

Huolena on, että vahvemman alkoholin helpompi saatavuus tulee aiheuttamaan sen, että osa työikäisistä riskikuluttajista tulee siirtymään ongelmakäytön puolelle, jolloin alkoholihaitat tulevat jatkossa koskettamaan tavallisia alkoholinkäyttäjiä.

Haitat koskettavat alkoholin käyttäjien lisäksi myös heidän läheisiään ja perheitään. Tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien alkoholinkäyttö vaikuttaa lasten terveyteen ja hyvinvointiin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Vanhempien runsaan alkoholinkäytön tiedetään olevan riskitekijä lasten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle. Perheissä koetut päihdehaitat ovat myös yksi riskitekijä haittojen kasautumiselle ja huono-osaisuuden ylisukupolviselle siirtymiselle. Alkoholihaitat näkyvät jo nyt selvästi sosiaali- ja terveydenhuollossa Helsingissä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta ehdottaa, että 17 pykälää muutetaan niin, että A-oluen, vahvempien siidereiden ja long drink-juomien sekä ns. li-

muviinujen myyntipaikkoja edelleen rajoitetaan, sillä ehdotus lisää alkoholin haittoja, syrjäytymistä ja eriarvoisuutta.

18 § Alkoholijuomien anniskelulupa ja sen myöntämisen edellytykset ja 86 § siirtymäsäännös

Pykälä 18 koskee lain voimaantulon jälkeen myönnettäviä anniskelulupia. Lisäksi esityksen 86 §:n 1 momentissa on siirtymäsäännös, jonka mukaan kaikki anniskeluun myönnetyt (A, B, C-) luvat tuottavat oikeuden anniskella kaikkia alkoholijuomia. Nykyisin anniskeluluvat myönnetään A-, B- tai C -lupina. Anniskelulupakäytäntöön on lakiluonnoksessa ehdotettu muutosta, jonka mukaan jatkossa yhdellä luvalla saisi anniskella kaikkia alkoholijuomia. Helsingissä on paljon erilaisia anniskelupaikkoja, joiden mahdollisuudet tarjota aiempaa vahvempia juomia helpottuisivat. Helsingissä on paljon pieniä anniskeluoikeuden omaavia anniskelupaikkoja esimerkiksi kerrostalojen kivijaloissa. On perusteltua olla huolestunut, mikäli kaikki anniskelupaikat saavat oikeuden väkevien alkoholijuomien anniskeluun.

Sosiaali- ja terveyslautakunta ehdottaa, että tätä pykälää tarkastellaan uudelleen sosiaali- ja terveyspoliittisista lähtökohdista.

20 § Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksesta

Esityksen perustelujen mukaan lakiehdotuksen tavoitteena on lisätä kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Ehdotuksen mukaan lupaviranomaisen on jatkossa pyydyttävä lausunto kunnalta ja poliisilta sekä ilmoitettava saman kiinteistön sekä viereisen ja vastapäätä olevan asuinkiinteistön omistajalle ja haltijalle hakemuksesta ja varattava hänelle tilaisuus esittää huomautuksensa, jos hakemus koskee anniskelua ulkotiloissa tai kohteessa on aiemmin esiintynyt järjestyshäiriöitä tai meluhaittoja.

Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa kuntalaisten kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä omaa lähiympäristöä koskevissa asioissa.

43 § Jatkoaikailmoitus

Alkoholijuomien anniskeluun suunnitellaan lupamenettelyn keventämistä. Muutos olisi anniskeluaikojen jatkoaikojen muuttuminen luvanvaraisista ilmoituksenvaraisiksi. Ravintoloiden jatkoaikojen lisääntyessä ja aukioloaikojen myöhentyessä saattavat myös väkivallanteot, järjestyshäiriöt sekä meluhaitat lisääntyä.

Helsingin turvallisuustutkimuksen mukaan anniskeluravintolat tai niiden keskittymät lieveilmiöineen aiheuttavat turvattomuutta. Lisäksi noin

puolet vastaajista koki häiritseväna kaduilla sekavasti käyttäytyvät ihmiset, ja noin kolmasosaa häiritsi julkinen alkoholinkäyttö.

Nuoret kokevat Nuorisoasiankeskuksen tutkimuksen mukaan aikuisten alkoholinkäytöstä aiheutuvat haitat pelottaviksi joillain alueilla Helsingissä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta ehdottaa tarkastelemaan uudelleen lupamenettelyn keventämistä terveys- ja hyvinvointipolitiikan näkökulmasta.

Yleiset havainnot lakiuudistuksesta

Alkoholilain uudistuksella pyritään löytämään tasapaino alkoholin aiheuttamien kansanterveydellisten haittojen vähentämisen sekä elinkeinoelämän ja työllisyyden edistämisen välillä. Lain tarkoituksena on edelleen alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäiseminen.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa hoidetaan runsaasti päihdeasiakkaita. Kertyneen tutkimustiedon sekä kokemustiedon perusteella sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että terveys- ja hyvinvointipolitiikan näkökulman tulisi näkyä lainsäädännön uudistuksessa vahvemmin.

Kustannustehokkainta alkoholipolitiikkaa OECD:n tuoreen raportin mukaan on vaikuttaminen verotuksen, hintojen, sekä saatavuuden ja mainonnan rajoittamisen kautta. Alkoholinkäytön puheeksiotto ja lyhytneuvonta on laajamittaisesti käytettynä kustannusvaikuttavaa toimintaa terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveyspalveluissa lyhytneuvonta on osa kuntalaisille annettavia palveluita.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää hyvänä sitä, että esityksen mukaan alkoholilaki edelleen perustuu alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeusjärjestelmään. Edelleen sosiaali- ja terveyslautakunnan mielestä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen lähiympäristön kuulemista ja kunnan itsehallintoa lisäämällä on hyvä asia.

Yhteenvetona sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että Helsingissä suurena kaupunkina alkoholin saatavuus on jo nyt korkealla tasolla erilaisten anniskelupaikkojen ja vähittäismyyntipaikkojen moninaisuudesta johtuen. Sosiaali- ja terveyslautakunta kantaa erityistä huolta lapsiperheistä ja heikommassa asemassa olevista kuntalaisista. Sosiaali- ja terveyslautakunta ei voi kannattaa nyt lausuttavana olevaa esitystä erityisesti näiden lausuttujen pykälien kohdalla.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen. Alkoholit ja tupakka yhdessä selittävät tutkimusten mukaan

noin puolet miesten sosioekonomisista kuolleisuuseroista. Tutkimusten ja kokemusten perustella on ilmeistä, että kokonaiskulutuksen lisääntyminen johtaa alkoholin aiheuttamien terveydellisten, sosiaalisten ja yhteiskunnallisten haittojen lisääntymiseen.

Suomessa kansanterveystyötä on ohjannut sosiaalisen ja terveydellisen tasa-arvon tavoite, jossa terveys- ja sosiaalipolitiikalla halutaan kasvattaa terveys- ja hyvinvointieroja. Tässä lakiuudistuksessa korostetaan yksilön valinnan oikeutta. Näkökulmina on yhtäältä yhteiskunnan rooli haavoittuvien väestöryhmien suojelussa, ja toisaalta yksilön mahdollisuus valita vapaasti. Näiden näkökulmien painotus lainsäädännössä vaikuttaa jatkossa väestön terveys- ja hyvinvointierojen kehityksen suuntaan.

Helsingissä haasteena ovat muuta maata suurempi alkoholin kulutus ja siihen liittyvät haitat, kuten korkea alkoholikuolleisuus ja päihdehoidon korkeat kustannukset. Alkoholihaitat painottuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ja vaikuttavat haitallisesti myös sukupuolten väliseen tasa-arvoon tuoreiden tutkimustulosten perusteella.

Lakiuudistuksella tulisi olemaan haitallisia vaikutuksia lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin.

Myös ikääntyneiden terveyteen ja hyvinvointiin alkoholin saatavuuden lisääntymisellä olisi haitallisia vaikutuksia. Eläkeikäisten alkoholinkäyttö on lisääntynyt. Käypä hoito -suosituksessa todetaan, että alkoholinkäytön riskitasot ovat ikääntyneillä matalammat kuin työikäisillä. Elimistön kyky sietää alkoholia heikkenee ikääntymisen ja sairauksien sekä lääkkeitöiden myötä. Ikääntyneillä eri sairaudet ja lääkitykset voivat voimistaa alkoholin vaikutuksia ja lisätä esimerkiksi kaatumis- ja tapaturmariskiä."

Käsittely

17.01.2017 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien vastaehdotusten pohjalta:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sirpa Asko-Seljavaara: Lausunnon kappaleeseen 14 tehdään seuraava lisäys: "Myyntipaikkojen määrä tulee lisääntymään 5500:aan nykyisten Alkon myymälöiden (n. 350) lisäksi. Kauppa on myös esittänyt, että se alentaa myynnissään olevien A-oluiden hintoja, mikä on vastuullisen alkoholin käytön politiikan vastaista."

Kannattaja: Jäsen Miina Kajos

06.02.2017

Stj/1

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi yksimielisesti ilman äänestystä jäsen Asko-Seljavaaran vastaehdotuksen 1.

Vastaehdotus 2:

Jäsen Sirpa Asko-Seljavaara: Lausunnon kappale 18 muutetaan kuulumaan seuraavasti: "Helsingin sosiaali- ja terveyslautakunta ehdottaa, että 17 pykälää muutetaan niin, että A-oluen, vahvempien siidereiden ja long drink-juomien sekä ns. limuviinujen myyntipaikkoja edelleen rajoitetaan, sillä ehdotus lisää alkoholin haittoja, syrjäytymistä ja eriarvoisuutta."

Kannattaja: Jäsen Rene Hursti

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi yksimielisesti ilman äänestystä jäsen Asko-Seljavaaran vastaehdotuksen 2.

Esittelijä

va. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Marketta Kupiainen, hallintoylihoitaja, puhelin: 310 42348
marketta.kupiainen(a)hel.fi
Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 10.01.2017 § 9

HEL 2016-012888 T 03 00 00

Lausunto

Yleisten töiden lautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta alkoholilain kokonaisuudistukseksi.

Yleistä

Alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksella pyritään sovittamaan yhteen alkoholiin liittyviä erilaisia intressejä. Tarkoituksena on edelleen ehkäistä alkoholin aiheuttamia haittoja ja ongelmia, mutta alkoholin saatavuutta on tarkoitus lisätä sekä vähentää paikoin vanhentuneen lainsäädännön aiheuttamaa sääntelytaakkaa yrityksille. Lakiehdotuksen tavoitteena on myös lisätä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä.

Rakennusviraston osalta uudistuksella on liittymäkohta viraston toimialaan koskien katu- ja puistoalueilla sijaitsevia ulkoterasseja. Kun terassi

sijoitetaan yleiselle alueelle, tehdään asiasta sopimus rakennusviraston palveluosaston alueidenkäytössä.

Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksista, 20 §

Alkoholijuomien vähittäismyynti- ja anniskeluluvan osalta lupaviranomaisena toimisi lakiehdotuksen mukaan nykyiseen tapaan aluehallintovirasto.

Esityksen mukaan lupaviranomaisen tulisi pyytää lausunto anniskelulupahakemuksen toimipaikan sijaintikunnalta ja poliisilta.

Lupaviranomaisen olisi lisäksi ilmoitettava samassa kiinteistössä sekä viereisen ja vastapäätä olevan asuinkiinteistön omistajalle ja haltijalle hakemuksesta ja varattava hänelle tilaisuus esittää huomautuksensa, jos hakemus koskee anniskelua ulkotiloissa taikka kohteessa on aiemmin esiintynyt järjestyshäiriöitä tai meluhaittoja. Kuuleminen liittyy alkoholijuomien myyntiin liittyvien haittojen vähentämiseen ja muun muassa alkoholijuomien anniskelu ulkotiloissa edellyttäisi näin poikkeuksetta lähiympäristön kuulemista.

Rakennusviraston terassisopimuksissa on ehtona, että hakemukseen liitetään kiinteistön omistajan suostumus siihen, että liiketilan edessä olevaa yleistä aluetta saa käyttää ulkotarjoiluun. Rakennusviraston alueidenkäytössä on käytännön työssä huomattu, että kiinteistön omistajan kuuleminen on tärkeää ja että asukkaiden näkemykset saadaan kuuluviin nimenomaan kiinteistön omistajan suostumuksen kautta.

Yleisten töiden lautakunnan hyväksymän terassiohjeen "Terassiohjeet Helsingissä", mukaan asuinkiinteistöjen läheisyydessä terassien aukioloaika on rajattu melun takia klo 07.00-22.00 välille.

Ehdotukseen sisältyvän laajan lähiympäristön kuulemisen vuoksi voitaisiin myös rakennusviraston terassisopimuksien osalta harkita mahdollisuutta sallia pidemmät terassien aukioloajat myös asuinkiinteistöjen läheisyydessä, edellyttäen ettei lähiympäristön kuulemisessa olisi tullut ilmi tätä vastaan olevia seikkoja tai huomautuksia.

Lautakunta pitääkin uudistuksessa hyvänä, että asukkaiden kuuleminen on otettu edellä esitetyn mukaisesti osaksi lupaprosessia. Lisäksi kunnalta pyydettävä lausunto tulee lisäämään kunnan vaikutusmahdollisuuksia.

Alkoholijuomien anniskelulupa ja sen myöntämisen edellytykset, 18 §

Anniskelualueen ei olisi nykyisen lain mukaisesti enää tarpeen olla omistuksen tai sopimuksen perusteella yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa. Myös kahdelle tai useammalle hakijalle voitaisiin

06.02.2017

Stj/1

myöntää lupa anniskeluun yhdellä anniskelualueella samanaikaisesti, jos yksi hakija ilmoittaa vastaavansa alueen valvonnasta (19 §).

Toteutuessaan esitetty uudistus aiheuttanee tältä osin tarkistuksia terrassisopimukseen koskien muun muassa oikeutta sopimuksen siirtämiseen kolmannelle.

Lupaviranomaisena toimiva aluehallintovirasto edellyttää nykyisellään, että anniskelulupaa myönnettäessä tulee hakemukseen liittää selvitys mahdollisen ulkoalueen hallinnasta sekä maanomistajan suostumus ulkoalueen käytöstä anniskelutoimintaan. Yleisten töiden lautakunta pitää tärkeänä, että em. seikat tullaan jatkossakin selvittämään anniskelulupaa haettaessa, ja että lupaviranomainen saa näin myös tiedon sopimuksen mukaisesta alueen mahdollisesta ajallisesta käyttörajoituksesta.

Markkinoinnin sääntely, 49 §

Alkoholijuomien mainonnasta säädetään nykyisen alkoholilain 33 §:ssä. Säännös uudistettiin vuonna 2014 ja muutokset tulivat voimaan vuoden 2015 alusta. Ehdotus vastaa nykyisen lain 33 §:n sisältöä, mutta mainonnan, epäsuoran mainonnan ja muun myyninedistämisen käsite muutettaisiin markkinoinniksi.

Lautakunta toteaa, että esityksellä ei ole vaikutusta rakennusviraston ulkomainosvälineiden vuokrausta koskeviin sopimuksiin, koska vuonna 2015 voimaan tulleet alkoholilain mainontaa koskevat säännökset on sisällytetty esitysluonnokseen asiaan vaikuttavilta osin nykyistä sääntelyä vastaavasti.

Yhteenveto

Yleisten töiden lautakunta toteaa, että lainsäädännön voimaantulo aiheuttanee joitakin muutoksia terasseja koskevaan ohjeistukseen ja sopimuksiin.

Esittelijä

osastopäällikkö
Nea Kielenniva

Lisätiedot

Kristiina Jokinen, lakimies, puhelin: 310 39015
kristiina.jokinen(a)hel.fi
Antti Mäkinen, lakimies, puhelin: 310 39748
antti.makinen(a)hel.fi

Ympäristölautakunta 10.01.2017 § 5

HEL 2016-012888 T 03 00 00

Postiosoite PL 10 00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginkanslia@hel.fi	Käyntiosoite Pohjoisesplanadi 11-13 Helsinki 17 http://www.hel.fi/kaupunginkanslia	Puhelin +358 9 310 1641 Faksi +358 9 655 783	Y-tunnus 0201256-6	Tilinro FI0680001200062637 Alv.nro FI02012566
--	---	---	------------------------------	--

Lausunto

Ympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistuksesta.

Alkoholilain muutoksessa on sekä elintarvikevalvontaan, että terveydensuojeluun liittyviä vaikutuksia.

Nykyisen käytännön mukaan elintarvikealan toimijan hakiessa anniskelulupaa aluehallintovirasto varmistaa, että elintarvikelain 13 §:n mukainen ilmoitus on tehty elintarvikevalvontaviranomaiselle. Menettely on ympäristökeskukselle tärkeä, koska sitä kautta saadaan tieto uusista ravintoloista ja muista alkoholin anniskelupaikoista sekä varmistetaan elintarvikelain 13 §:n mukaisen ilmoituksen tekeminen. Luonnoksen 18 §:ssä, joka koskee alkoholijuomien anniskelulupaa ja sen myöntämisen edellytyksiä todetaan, että lupaviranomainen ei enää tutkisi mm. edellä mainittua seikkaa anniskeluluvan harkinnan yhteydessä. Ympäristölautakunta pitää tärkeänä menettelyn jatkamista, jossa anniskeluluvan vaatimuksena on, että toiminnasta on ilmoitettu elintarvikelain mukaisesti. Tämä menettely helpottaa valvontaa, kun tarvittavat ilmoitukset ja tieto toiminnan alkamisesta ovat myös elintarvikevalvontaviranomaisen tiedossa.

Nykyisen alkoholilain mukaan sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto (Valvira) huolehtii verottomien alkoholivarastojen elintarvikelain mukaisesta valvonnasta, kun taas verollisten alkoholivarastojen valvonta kuuluu kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Elintarviketurvallisuusviraston (Eviran) ohjeistuksen mukaan tällaisten vähäriskisten elintarvikkeiden varastoinnin valvontatarve on hyvin vähäistä, eikä alkoholivaraston verottomuus tai verollisuus vaikuta elintarvikelain mukaiseen valvontatarpeeseen. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista, että verollisia ja verottomia varastoja jatkossa valvoisi sama viranomainen esimerkiksi Valvira. Vastuu alkoholin muusta valvonnasta on myös Valviralla.

Ympäristölautakunta kiinnittää huomiota luonnoksessa esitettyyn ravintoloiden jatkoaikailmoitusmenettelyyn. Luonnoksen 43 §:n mukaan aluehallintovirasto toimittaisi jatkoaikailmoituksen terveydensuojelulain 15 §:n mukaista käsittelyä varten kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Kyseinen 43 § perusteluineen jää kuitenkin epäselväksi. Luonnoksesta saa kuvan, että kunnan terveydensuojeluviranomaiselle toimitettaisiin jatkoaikailmoitus eikä terveydensuojelulain 13 §:n tarkoittamaa ilmoitusta. Luonnoksessa mainittu terveydensuojelulain 15 §:n mukainen käsittely edellyttää kuitenkin lain 13 §:n mukaista ilmoitusta toiminnanharjoittajalta. Tältä osin luonnosta tulee tarkentaa.

Ympäristölautakunta toteaa, että jatkoaikailmoituksen käsittely siirtää meluhaittojen poistamista ja erityisesti niiden ehkäisemistä koskevaa toimintaa merkittävästi aluehallintovirastoilta kuntien terveydensuojeluviranomaisille. Tällä ei siten saavuteta yleisperusteluissa mainittua viranomaistyön vähentymistä vaan se todennäköisesti lisää sitä. Erityisesti suurissa kaupungeissa jatkoaikailmoitusten määrä voi olla huomattava ja vaarana on ilmoitusten käsittelyn ruuhkautuminen.

Jatkoaikailmoitusmenettelyssä ilmoitus tulee toimittaa lupaviranomaiselle kolme viikkoa ennen suunnitellun jatkoajan käyttöönottoa ja lupaviranomaisen tulee toimittaa se edelleen terveydensuojeluviranomaiselle. Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus 30 vuorokautta ennen toiminnan olennaista muuttamista. Esitetty jatkoaikailmoitusmenettely aiheuttaa aikataulullisia ongelmia terveydensuojeluviranomaisen toiminnalle ja toimenpiteet haittojen ehkäisemiseksi voivat olla mahdottomia toteuttaa.

Jatkoaikailmoituksen perusteluissa (43, s. 114) todetaan, että anniskelun jatkaminen voidaan kieltää, jos toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa eikä haittaa voida ehkäistä luvanhaltijan suorittamilla toimenpiteillä. Kuitenkin lähes poikkeuksetta luvanhaltija voi halutessaan poistaa terveyshaitan omilla toimenpiteillään, esimerkiksi alentamalla musiikin melutasoa. Tältä osin perusteluja tulee tarkistaa.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Esa Nikunen

Lisätiedot

Mia Degerlund, johtava elintarviketarkastaja, puhelin: +358 9 310 32055
mia.degerlund(a)hel.fi

Päivi Vepsäläinen, johtava ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 64323
paivi.vepsalainen(a)hel.fi

Palvelukeskus-liikelaitoksen jk 15.12.2016 § 36

HEL 2016-012888 T 03 00 00

Lausunto

Palvelukeskus-liikelaitoksen johtokunta antaa lausunnon seuraavasti: Palvelukeskuksen toimipaikoista vain viidessä sosiaali- ja terveysviraston ylläpitämissä monipuolisessa vanhustenpalvelukeskuksessa on alkoholin anniskeluun oikeuttavat A-oikeudet ja toimimme niissä Valviran ohjeiden mukaisesti.

Lausunnolla olevalla lakiesitysluonnoksella ei ole vaikutusta toimintaamme eikä Palvelukeskuksella ole muuta lausuttavaa.

06.02.2017

Stj/1

Esittelijä

toimitusjohtaja
Antti Värtelä

Lisätiedot

Raimo Niippa, hallintopäällikkö, puhelin: 310 27609
raimo.niippa(a)hel.fi

Nuorisolautakunta 15.12.2016 § 139

HEL 2016-012888 T 03 00 00

Lausunto

Nuorisolautakunta antoi kaupunginhallitukselle lausunnon koskien luonnosta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistukseksi.

Alkoholilain kokonaisuudistuksen merkittävin uudistus olisi entistä väkevämpien alkoholijuomien tuominen Alkon myynnistä laajempaan kauppohen, kioskien ja huoltamoiden vähittäismyyntiin. Jatkossa luvanvaraisessa vähittäismyynnissä saisi myydä kaikkia enintään 5,5 tilavuusprosenttia sisältäviä alkoholi-juomia. Uudistus koskisi esimerkiksi niin sanottuja A-oluita, nykyistä vahvempia siidereitä sekä long drink -juomia ja alkoholipitoisia juomasekoituksia riippumatta niiden valmistavasta. Nuorisolautakunta pitää alkoholilain uudistusta esitetyllä tavalla nuorten edun vastaisena.

Myyntipisteiden lukumäärä lisääntyisi 15-kertaiseksi, eli saatavuus kasvaisi huomattavasti nykyisestä. Lonkeroista ja muista juomasekoituksista pitävät, erityisesti naiset ja nuoret, joille myös epäilyksettä luodaan runsaasti uutta tarjontaa. Lisäksi uusi alkoholilaki toisi mahdollisuuden ostaa alkoholijuomia velaksi.

Vertaamalla nykyisiä Alkon ja päivittäistavarakauppojen keskioluiden hintoja voidaan arvella, että halvimpien nelosoluiden ja limuviinujen hintataso voi olla huomattavasti halvempi kuin nykyiset Alkon hinnat. Olennaisin ero nykytilaan on nelosoluen ja limuviinujen sunnuntaimyynti. Tällä lienee merkitystä erityisesti riskikäyttäjille ja suurkuluttajille.

Lakiuudistusluonnoksen mukaan siis vahvempia juomia saa entistä helpommin, halvemmalla ja entistä useammasta paikasta.

Nuorisoasiainkeskus haluaa edistää lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia ja on erityisen huolissaan siitä, että alkoholijuomien saatavuus myös lisääntyisi ja yleisemmin kaupan olevan alkoholijuomat samalla väkevöityisivät. Vaikka luvanvaraisessa myynnissä valvotaan varsinaista alaikäisille myyntiä hyvin, lasten ja nuorten mahdollisuudet hankkia muulla tavoin esimerkiksi uusia alkoholijuomasekoituksia para-

06.02.2017

Stj/1

nisivat merkittävästi. Lasten ja nuorten alkoholinkäytön aleneva trendi voisi pysähtyä. Alkoholilain uudistus lisännee nuorisotoimessa päihdetyön tarvetta.

Vaikutus nuoriin

Kauppoihin tulevat limuviinat ovat kansainvälisen kokemuksen mukaan olleet erityisesti nuorten mieleen. Kauppojen ikärajakontrollia on tehostettu, mutta nuorten asiakkaiden iän tarkistaminen ei ole vähittäiskaupan omienkaan lumeostojen mukaan yhtä tehokasta kuin Alkoissa. Lakiuudistus uhkaa pahimmassa tapauksessa pysäyttää tai jopa kääntää nousuun alaikäisten nuorten koko 2000-luvun kestäneen alkoholinkulutuksen laskun. Huolena on, että alkoholijuomien saatavuus myös lapsille ja nuorille lisääntyisivät ja yleisimmin kaupan olevat alkoholijuomat samalla väkevöityisivät.

Tutkimusten mukaan vaikuttavimpia ehkäisevän päihdetyön keinoja erityisesti lasten ja nuorten osalta ovat päihteiden hinta ja saatavuus. Näin ollen lakiuudistus voisi lisätä nuorten päihteiden käyttöä.

Viitteet:

Babor T ym. Alcohol: no ordinary commodity, Second edition.. New York: World Health Organization and Oxford University Press, 2010.

Gale M, Muscatello DJ, Dinh M, Byrnes J, Shakeshaft A, Hayden A, et al. Alcopops, taxation and harm: a segmented time series analysis of emergency department presentations. BMC Public Health. 2015;15:468. <http://bmcpubli-health.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-015-1769-3>

PTY: Ikärajavaivontaa testataan säännöllisesti Alko: Alkoholipoliittisten toimien vaikuttavuusarviointi Peliin ei puututa. Alkoholien, tupakan ja rahapeliautomaattien ikärajavaivontaa testanneet ostokokeet vähittäisliikkeissä.

<https://www.thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/usein-kysytyt-kysymykset/politiikka/miten-hallituspuolueiden-tekemat-alkoholilain-uudistuksen-linjaukset-vaikuttavat-alkoholin-kulutukseen-ja-kansanterveyteen>

Käsittely

15.12.2016 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Esittelijä muutti esityslistan kohdan 6 seuraavaksi: "Nuorisosiainkeskus haluaa edistää lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia ja on erityisen huolissaan siitä, että alkoholijuomien saatavuus myös lisääntyisi ja yleisemmin kaupan olevan alkoholijuomat samalla väkevöityisivät. Vaikka luvanvaraisessa myynnissä valvotaan varsinaista alaikäisille myyntiä hyvin, lasten ja nuorten mahdollisuudet hankkia muulla tavoin esimerkiksi uusia alkoholijuomasekoituksia paranisivat merkittävästi. Lasten ja nuorten alkoholinkäytön aleneva trendi voisi pysähtyä."

06.02.2017

Stj/1

Vastaehdotus:

Timo Kontio: Lisätään kohdan (6) loppuun lause: "Alkoholilain uudistus lisää nuorisotoimessa päihdetyön tarvetta."

Kannattaja: Benjamin Ellenberg

Lautakunta päätti yksimielisesti Kontion esityksestä Ellenbergin kannattamana lisätä kohdan (6) loppuun lause: "Alkoholilain uudistus lisää nuorisotoimessa päihdetyön tarvetta."

Vastaehdotus:

Timo Kontio: Lisätään kohdan (2) alkuun virke: "Nuorisolautakunta pitää alkoholilain uudistusta esitetyllä tavalla nuorten edun vastaisena."

Kannattaja: Jussi Chydenius

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lisätään kohdan (2) alkuun virke: "Nuorisolautakunta pitää alkoholilain uudistusta esitetyllä tavalla nuorten edun vastaisena."

Jaa-äännet: 2

Fatbardhe Hetemaj, Helena Kantola

Ei-äännet: 6

Zahra Abdulla, Jussi Chydenius, Benjamin Ellenberg, Timo Kontio, Sanna Lehtinen, Stella Qin

Tyhjä: 0

Poissa: 1

Olli Isoaho

Esittelijä

osastopäällikkö
Heidi Hällman

Lisätiedot

Heidi Hällman, osastopäällikkö, puhelin: 310 71608
heidi.hallman(a)hel.fi
Päivi Kuusela, johtava Klaari-koodinaattori, puhelin: 050 3273107
paivi.kuusela(a)hel.fi